

Pia Ontto-Panula

Työttömän aktiivimalli Kauhajoella

Opinnäytetyö

Syksy 2018

SeAMK Sosiaaliala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Pia Ontto-Panula

Työn nimi: Työttömän aktiivimalli Kauhajoella

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2018

Sivumäärä: 56

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön aiheena on työttömyysturvan aktiivimalli, jota yleisesti kutsutaan työttömän aktiivimalliksi. Aktiivimalli tuli voimaan tammikuussa 2018. Aihe on ajan-kohtainen ja mielenkiintoinen ja se sai runsaasti huomiota myös mediassa. Vuoden 2018 aikana ministeriössä on käyty keskustelua omatoimisen työnhaun mallin voimaantulosta 2019 vuoden alusta. Tätä kutsutaan nimellä aktiivimalli 2. Opinnäytetyössä pyritään tuomaan esiin työttömien ajatuksia, tunteita ja seurauksia aktiivimallin voimaan tuleamisen jälkeen. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä on Trilla, joka vastaa Kauhajoen kaupungin sekä Teuvan, Isojoen ja Karijoen kuntien työllisyyspalveluista.

Aineisto kerättiin Trillassa teemahaastatteluina yksilö- ja ryhmähaastatteluina. Haastateltavana oli kahdeksan työtöntä ja Trillan kuusi työntekijää. Tutkimuskysymykset olivat, että miten työttömät ovat työttömän aktiivimallin täyttäneet ja mitkä ovat työttömän aktiivimallin seuraukset työttömälle. Työllisyyden aktivointipolitiikkaa, johon työttömyysturvan aktiivimallikin kuuluu, on toteutettu jo 1800 luvulta lähtien. Jo silloin julkinen avustus oli vastikkeellista. Viljaa ei saanut, jollei tehnyt työtä vastikkeeksi. 1960 luvulla aloitettiin maksamaan työttömyyskorvausta, joka vastaa nykyistä peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea. Aktivointipolitiikan ensisijainen tarkoitus on saada työtön nopeasti takaisin palkkatyöhön. Euroopan unioni ohjaa suosituksillaan jäsenmaidensa työvoimapolitiikkaa, vastuu toteutuksesta on kuitenkin jäsenmailla. Maat seuraavat toistensa työvoimapolitiikkaa, koska itse ei tarvitse kaikkea keksiä, vaan hyviä ideoita voi lainata.

Suurin osa haastatelluista työttömistä täytti työttömyysturvan aktiivimallin velvoitteen. He täyttivät velvoitteen kuntouttavalla työtoiminnalla, työkokeilulla, palkkatuetulla työllä ja työvoimapolitiittisella koulutuksella, mutta yrittäjyydellä haastatelluista työttömistä ei kukaan täyttänyt velvoitetta. Kuntouttava työtoiminta koetaan mielekkääksi, koska toiminta tuo elämään säännöllisyyttä, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Työttömät kaipaavat enemmän positiivista kannustusta sekä rahallisesti tuntuva korvausta aktivointiin osallistumisesta.

Avainsanat: Aktiivimalli, työttömyys, aktivointipolitiikka

Thesis abstract

Faculty: Seinäjoki University of Applied Sciences

Degree programme: Social services and health care

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Pia Ontto-Panula

Title of thesis: Unemployed activation model in Kauhajoki

Supervisor: Mirva Siltakorpi

Year: 2018

Number of pages: 56

Number of appendices: 3

The topic of my thesis is the activation model of unemployment benefits, commonly referred as an unemployed activation model. The activation model came into effect in January 2018 and received a lot of attention in the media, the topic is timely and interesting. During 2018, the ministry has been discussing introduction of the self-employed job search model starting with the beginning of 2019. This is called activation model 2. In my thesis I try to highlight the life of the unemployed in relation to the activation model, retelling their thoughts and feelings. As a partner in my thesis, Trilla is responsible for the employment services of Kauhajoki City, Teuva, Isojoki and Karijoki municipalities.

The material was collected in Trilla with theme interviews as individual and group interviews. Eight unemployed and six Trilla's employees were interviewed. The research questions were: How the unemployed person participating in the unemployed activation model fulfilled the requirements and what were the results of participating in the unemployed activation model. The employment activation policy, to which the activation model also belongs, has been implemented since the 1800's. Even then the public subsidy was not free. No one got grain unless they did the work in return. In the 1960s, unemployment benefit was initiated, which corresponds to the current basic daily allowance and labor market support. The primary purpose of activation policy is to get unemployed quickly back to paid work. With its recommendations, the European union directs the labor policy of its member countries, but the responsibility lies within the member states. Countries follow each other's labor policy because they do not have to invent everything themselves, but good ideas can be borrowed.

Most of the interviewed unemployed people fulfilled the obligations of the activation model for unemployment benefits. They fulfilled the obligation through rehabilitative work, work trial, supported employment and labor market training, but none fulfilled the obligation by being entrepreneur. Rehabilitative work is perceived to be meaningful as action creates routine, communality, inclusion and social relationships. The unemployed feel a need for more positive incentives and financially more substantial compensation for participating in activation model.

Keywords: Activation model, unemployment, activation politics

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA.....	8
2.1 Työttömän aktiivimalli mediassa.....	8
2.2 Yhteistyökumppani Trilla.....	9
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	11
3.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus.....	11
3.2 Teemahaastattelut.....	12
3.3 Luotettavuus ja etiikka.....	13
3.4 Haastattelujen analysointi.....	15
4 TYÖTTÖMYYS.....	18
4.1 Työttömyys ja työttömyysturva.....	18
4.2 Työllisyys- ja aktivointipolitiikka Suomessa.....	20
4.3 Työllisyys- ja aktivointipolitiikka muualla.....	23
4.4 Työttömyysturvan aktiivimalli.....	25
4.5 Syrjäytyminen, osallisuus ja hyvinvointi.....	27
5 TYÖLLISYYSPALVELUT.....	30
5.1 Kuntouttava työtoiminta.....	30
5.2 Työkokeilu.....	32
5.3 Palkkatuettu työ.....	33
6 HAASTATTELUJEN TULOKSET.....	35
6.1 Työttömän aktiivimallin velvoitteen täyttäminen.....	36
6.2 Työttömän aktiivimallin seuraukset.....	37
6.3 Työttömän aktiivimallin ja työllisyyden kehittäminen.....	39
6.4 Toiminta kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa.....	42
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	45
8 POHDINTA.....	48

LÄHTEET.....	51
LIITTEET.....	56

1 JOHDANTO

Työttömyys on aihe, joka on todennäköisesti koskettanut jokaista aikuista elämän aikana, joko itseään tai jotakin läheistä. Työttömien määrä Suomessa syyskuussa 2018 oli tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 170 000 henkilöä (Findikaattori. [Viitattu 23.10.2018]). Työttömyysturvan saamiseen liittyy aina myös velvollisuuksia. Työttömien aktivointipolitiikka on ollut lähivuosina runsaan keskustelun ja muutosten kohteena. Aktivointipolitiikan tarkoitus on saada työtön mahdollisimman nopeasti takaisin palkkatyöhön ja lisäksi tarkoituksena on, ettei kukaan eläisi pitkään sosiaaliturvan varassa, vaan pitäisi itse huolta taloudestaan sekä maksaisi veroja. (Karjalainen & Keskitalo. 2013, 7.)

Aktivointipolitiikkaan kuuluu myös tammikuussa 2018 voimaan tullut laki työttömyysturvan aktiivimallista. Aktiivimalli tarkoittaa sitä, että työttömän työnhakijan on 65 työttömyysetuuden maksupäivän tarkastelujakson aikana täytettävä aktiivisuus-edellytys, jotta etuutta maksetaan täysimääräisenä myös tarkastelujaksoa seuraavina 65 maksupäivänä. Jos aktiivisuusedellytys ei täyty, työttömyysetuus pienenee seuraavan tarkastelujakson ajaksi 4,65 prosenttia, joka vastaa yhtä korvauksetonta päivää kuukaudessa. Jotta työttömyysetuus säilyisi normaalina, työttömän on tehtävä 18 tuntia palkkatyötä tai työttömän on ansaittava yritystoiminnassa tai työttömän on oltava viisi päivää TE-toimiston työllistymistä edistävässä palvelussa. Kevään 2018 aikana aktiivimalliin tuli hieman muutoksia. Hyväksyttävät koulutukset aktiivimallin ehtojen täyttymiseen lisääntyivät. (TE-palvelut a, [viitattu 24.8.2018].)

Työllisyys- ja aktivointipolitiikka Suomessa on lähtöisin 1800-luvulta. Pekka Tiainen kertoo, että 1860-luvulla J.V.Snellman teki linjauksen, että julkisen avustuksen pitää olla vastikkeellista. Työnvälitystoiminta alkoi 1918. Vuoden 1860 jälkeen seuraava iso muutos työllisyyden hoidon linjauksessa tapahtui vuonna 1960. Silloin tuli voimaan työttömyyskorvauslaki. (Tiainen. 2018, 220–222.)

Työministeri Jari Lindström kertoi medialle 28.6.2018 omatoimisen työnhaun mallista, jota kutsutaan myös nimellä aktiivimalli 2. Tässä mallissa pyritään aktivoimaan omatoimista työnhakua. Työnhakijan velvoite on hakea neljää työpaikkaa kuukaudessa. (Lindström. 2018.) Omatoimisen työnhaun mallin eli aktiivimalli 2:n on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta, mutta se odottaa vielä päätöstä.

Yhteistyökumppaniksi opinnäytetyössäni sain Trillan, joka vastaa Kauhajoen kaupungin sekä Teuvan, Isojoen ja Karijoen kuntien työllisyyspalveluista. Toteutan opinnäytetyöni laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on lähtökohtana kuvata todellista elämää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleistä on se, että tietoa kerätään henkilöltä itseltään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152–155.)

Tässä opinnäytetyössäni pyrin tuomaan esiin työttömän todellista elämää aktiivimallin voimaan tulon jälkeen, kertoen heidän ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Aineiston keräsin Trillassa teemahaastatteluin. Haastattelin kahdeksaa työtöntä yksilöhaastatteluin ja Trillan kuutta työntekijää kahdessa ryhmähaastattelussa. Teemoina haastattelussa oli työttömän aktiivimallin veloitteen toteutuminen, työttömän aktiivimallin seuraukset ja työttömän aktiivimallin ja työllisyyden kehittäminen sekä toiminta kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

Opinnäytetyöni aiheeksi valikoitui työttömän aktiivimalli, koska se sai alkuvuodesta 2018 mediassa suuren huomion. Vuonna 2017 seurasin aktiivimallin kehittymistä, kun sitä hiottiin eduskunnassa ja aktiivimallista puhuttiin paljon. Alkuvuodesta 2018 olin työharjoittelussa kuntouttavassa työtoiminnassa Parkanossa, jossa heräsi keskustelua työttömän aktiivimallista. Yhteistyökumppaniksi sain kotipaikkakunnaltani Kauhajoelta Trillan, joka järjestää työllisyyspalveluita.

Aiheena työttömän aktiivimalli on ajankohtainen, joten siitä ei ole vielä opinnäytetyötä tehty. Haastetta itselleni aiheutti se, etten ole aikaisemmin opinnäytetyötä tehnyt. Kaikki mitä teen, on opeteltava opinnäytetyön prosessin aikana. Siksi minulle oli tärkeää, että voin ottaa aiheen, joka minua todella kiinnostaa. Työttömyys on myös aihe, joka on todennäköisesti jokaista aikuista koskettanut tai ainakin jotain läheistä. Olen myös itse kokenut työttömyyttä useamman kerran elämässäni. Työttömiä ja työttömyyttä on aina koskeneet monet säännöt, joihin myös työttömän aktiivimalli kuuluu.

2.1 Työttömän aktiivimalli mediassa

Seurasin aktiivisesti mediassa käytävää keskustelua työttömän aktiivimallista alkuvuodesta 2018. Halusin tietää, mitä mieltä itse työttömät ovat aktiivimallista. Mediassa keskustelua käytiin pääasiassa nimettömänä, joten en voinut tietää kuka kertoo mielipiteitään, työtön vai työssä käyvä, työllisyysasioita työkseen hoitava henkilö vai joku muu. Tätä tietoa sain haastattelemalla työttömiä ja heidän ohjaajiaan.

Entinen työtön Anu Koivisto kertoi Ylelle 20.3.2018, että häntä työttömän aktiivimallin tuleminen aktivoi, koska uhkana oli, että päivärahan määrä putoaa. Hän oli ollut työttömänä puolisen vuotta ja sai kaksi osa-aikaista työtä, koska aktivoitui etsimään töitä. Hän kertoi passiivisuudelleen syyksi kotona olemiseen tottumisen. (Koivisto. 2018.)

Työtön helsinkiläinen Erja Lehtinen kertoi Ylen artikkelissa 19.1.2018 aktiivimallin stressanneen häntä niin paljon, että hän jäi sairauslomalle. Hän kokee työttömän

aktiivimallin ahdistavana ja nöyryyttävänä. Hän joutui jättämään edellisen työn terveyssyistä ja on opiskellut sen jälkeen uutta ammattia. Hän ei koskaan saanut alan harjoittelupaikkaa, eikä hän valmistunut. Syyksi hän arveli omaa puolikuntoisuuttaan. (Toivonen. 2018.)

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK otti kantaa työttömän aktiivimalliin 15.2.2018 ja halusi aktiivimallin tauolle, koska aktiivimalli ei ollut reilu työttömille. Heidän mielestään työttömiä ei ole tuettu ja opastettu tarpeeksi. TE-toimistot, Kela ja työttömyyskassat saivat myös ohjeet vasta helmikuun 2018 alussa. Kyselyjä heille oli tullut siitä, mikä täyttää aktiivimallin ehdot ja ketä työttömän aktiivimalli koskee. Esim. sivutoiminen opiskelu ei täyttänyt aktiivimallin ehtoja, ellei se ollut TE-toimiston järjestämää. (SAK, [viitattu 25.8.2018].)

Terveyden- ja hyvinvointi laitoksen eli THL:n sivulla kerrottiin työttömyyden vaikutuksista yksilön hyvinvointiin ja osallisuuteen. Yhteiskunnassa palkkatyössä oleminen on yksi merkittävimmistä osallisuuden muodoista. Työttömyyden on todettu vaikuttavan yksilön hyvinvointiin, kuten toimeentulon ongelmiin, heikkoon terveyteen, heikkoon elämänlaatuun ja yksinäisyyteen. Aina ei ole selvää, kumpi on syy ja kumpi on seuraus. Myös heikko terveys tai työkyky voi johtaa työttömyyteen. Selvää on kuitenkin se, että työttömyyden pitkittyessä ongelmat alkavat kasaantua, ja se lisää yksilön syrjäytymisen riskiä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta. Siksi työttömyyden vähentäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, johon liittyy taloudellisten menetysten lisäksi väestöryhmien välisten sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen näkökulma. Tähän tarvitaan aktivoivaa työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa. (THL a, [viitattu 8.11.2018].)

2.2 Yhteistyökumppani Trilla

Yhteistyökumppani opinnäytetyössä on Kauhajoella työllisyyspalveluista vastaava Trilla. Trilla on ollut vuodesta 2017 lähtien osa Suupohjan koulutuskuntayhtymää ja se vastaa Kauhajoen kaupungin sekä Teuvan, Isojoen ja Karijoen kuntien työllisyyspalveluista. Trillan asiakkaat ovat työttömiä työnhakijoita, joille tarjotaan yksilöllistä

palvelua. Trilla toteuttaa työkokeiluja, ja sen työpajoissa voi työskennellä myös palkkatuella. Trillan toimintaperiaatteina ovat asiakkaan elämänhallinnan parantaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä työllistymisen edistäminen. Asiakkaat ohjautuvat Trillan Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston, Kauhajoen kaupungin työsuunnittelijan tai kuntien sosiaalitoimien kautta. (Trilla, [viitattu 2.9.2018].)

Kuntouttavassa työtoiminnassa Kauhajoella on metalli-, puu-, pakkaus-, kokoonpano-, tekstiili-, auto- ja palvelupaja sekä pesula. Nuorten palveluihin kuuluvat mm. etsivä nuorisotyö, jonka tavoitteena on estää nuorten syrjäytymistä. Trillan asiakkaalle on tarjolla uravalmennusta, jossa tehdään asiakkaalle yksilöity suunnitelma yhteistyössä sosiaali-, terveys-, koulutus-, työllisyys- ja muiden alojen asiantuntijoiden kanssa. Yrityspalvelut toimivat linkkinä työntekijän ja työnantajan välillä. (Trilla, [viitattu 2.9.2018].)

Työpajatoimintaa järjestetään valtakunnallisesti ja sitä on 90 prosentissa Suomen kunnista. Työpajassa on tarkoitus työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla parantaa yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön. Työpajassa opitaan tekemällä työtä itse ja samalla opitaan työyhteisötaitoja. Asiakkaan arjenhallintataidot, toimintakyky ja tulevaisuuden suunnittelu vahvistuvat. Valtakunnallisesti suurin osa työpajassa valmentautuneista ovat kokeneet myönteisiä edistysaskeleita arjen asioiden hallinnassa, opiskelu- ja työelämävalmiuksissa, elämänhallinnassa, tavoitteellisuudessa, sosiaalisissa taidoissa ja itsetuntemuksessa. (Tpy, [viitattu 14.6.2018].)

Kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa asiakkaat työskentelevät kahdessa vuorossa klo: 8–12 tai klo: 11.30–15.30. Jokainen päivä ja jokainen vuoro alkavat 15 minuutin tuokiolla, jolloin käydään läpi tiedotusasioita, työnhakuasioita ja esimerkiksi tiedotetaan avoimista työpaikoista. Samalla jokaisella asiakkaalla on mahdollisuus kysyä tai kertoa mielessään olevista asioista. Kesäkuussa 2018 Trillassa oli hieman alle 200 asiakasta.

Trillan myymälästä voi ostaa pajoilla valmistettuja tuotteita. Trillalla on myös pukuvuokraamo, josta löytyy asusteita ja peruukkeja. Ohjelmapalvelut tuottavat tilauksesta ohjelmaa erilaisiin tapahtumiin. Lisäksi Trillasta voi vuokrata äänentoistolaitteita. (Trilla, [viitattu 2.9.2018].)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutan opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena. Tässä opinnäytetyössäni pyrin tuomaan esiin työttömien todellista elämää aktiivimallin voimaan tulon jälkeen, kertoen heidän ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Laadullisessa tutkimuksessa on monia eri tapoja kerätä materiaalia, joista käytin teemahaastattelua sekä yksilö- että ryhmähaastattelussa. Teemahaastattelut toteutin työllisyyspalveluja tuottavassa Trillassa Kauhajoella. Tutkimuskysymykset ovat: Miten työttömät ovat työttömän aktiivimallin täyttäneet? Mitkä ovat työttömän aktiivimallin seuraukset työttömälle?

3.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on lähtökohtana kuvata todellista elämää. Tarkoituksena on löytää tosiasioita ja tuoda ne esiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleistä on se, että tietoa kerätään ihmiseltä itseltään. Kohdejoukko valitaan myös tarpeiden mukaisesti eli ei käytetä satunnaisotantaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan tapoja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esiin. Tällaisia tapoja ovat mm. teemahaastattelut, havainnointi ja ryhmähaastattelut. Kysymykset voivat tarkentua tutkimuksen edetessä, mikä on myös tyypillistä laadullista tutkimusta tehdessä. (Hirsjärvi ym. 2004, 152–155.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun väline on tutkija itse. Laadullinen tutkimus on prosessi, jossa eri vaiheet eivät välttämättä ole selkeästi eroteltavissa, vaan ne voivat muuttua ja muotoutua esim. aineistonkeruun yhteydessä. Tutkijan on tarkoitus ymmärtää ihmisen toimintaa ja tutkittavan näkemystä asioista. Tutkimusmenetelmät saattavat täsmentyä tutkimuksen edetessä, kuten esim. aineistonkeruu haastatteluilla tai havainnoimalla tai molemmilla. Tutkimuksen alussa on yleensä määriteltä tutkimusongelma, mutta se täsmentyy tutkimuksen edetessä. Kaikkea, mitä kuulee tai näkee tehdessään tutkimusta tai kerätessään aineistoa, ei ole tarkoitus saada tutkimusraporttiin, vaan pitää osata rajata asiat. (Kiviniemi. 2018, 73–76.)

3.2 Teemahaastattelut

Haastattelukysymysten tulee olla avoimia ja ohjailta vastausta mahdollisimman vähän. Jokainen kysymys kuitenkin jonkin verran rajaa ja ohjaa haastateltavaa. Avoin kysymys ohjaa keskustelua tietyille alueille, mutta ei välttämättä määrää, mistä kaikesta ja miten sen sisällä puhutaan. Haastattelutilanteen tulisi olla avoin, luonnollinen ja keskustelunomainen tapahtuma, jossa haastateltavalle annetaan tilaa. (Laine. 2018, 39.)

Teemahaastattelulle on tyypillistä, että aihepiirit on luotu, mutta kysymysten muoto ja järjestys voivat muuttua haastattelun edetessä. Teemahaastattelu voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. Tavallisemmin haastattelut tehdään yksilöhaastatteluina. Yksilöhaastattelun hyvä puoli on, ettei kukaan muu ohjaa haastateltavan puhetta. Pari- ja ryhmähaastattelut ovat tehokkaita tiedonkeruun muotoja, koska silloin saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa. Haastateltavat ovat vapautuneempia ja luontevia useamman henkilön ollessa paikalla yhtä aikaa. Ryhmähaastattelun hyviä puolia on se, että ryhmä voi auttaa muistamaan asioita, ryhmän muut osallistujat voivat rohkaista toisiaan ja ryhmä voi oikaista väärinymmärryksiä. Ryhmähaastattelun huonoja puolia on se, että ryhmässä voi olla henkilö, joka ohjaa ryhmää ja sen keskustelua. Ryhmä voi myös estää kielteisten asioiden esiintulon. Ryhmähaastattelu sopii erityisen hyvin tutkittaessa kulttuurisia näkemyksiä ja arvoja. Ryhmän määrä on hyvä rajoittaa enintään kolmeen. Useamman henkilön ollessa yhtä aikaa keskustelemassa syntyy päällekkäin puhumista. Haastattelujen nauhoitusta purkaessa on mahdotonta saada selvää puheesta ja on vaikea erottaa, kuka haastateltavista puhuu. (Hirsjärvi ym. 2004, 197–200.)

Trillan työntekijät olivat valinneet minulle haastateltavat ohjeistukseni mukaan. Toivoin työttömien haastateltavien olevan tasaisesti eri ikäisiä ja eri sukupuolta olevia. Haastateltavia työttömiä oli yhteensä kahdeksan, heistä viisi oli kuntouttavassa työtoiminnassa ja kolme oli kokonaan työttömiä. Haastateltavista neljä oli miehiä ja neljä naisia. Haastateltavien iät vaihtelivat 20 vuodesta 59 vuoteen. Haastattelut tein Trillan tiloissa, missä minulle oli varattu rauhallinen tila ilman häiriöitä. Työttömiä haastattelin yksilöhaastatteluna. Lisäksi haastattelin Trillan työntekijöitä kahdessa

ryhmässä. Molemmissa ryhmissä oli kolme henkilöä, ja he olivat eri henkilöitä. Ryhmähaastattelutilanteet olivat vapaita ja keskustelua syntyi, minkä uskoisin johtuvan siitä, että työntekijät tunsivat toisensa hyvin.

Käytin tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Tein haastattelut 11–14.6.2018 välisenä aikana. Haastattelun teemoja ja teemojen kysymyksiä miettiessä sorruin ensin kysymyksiin, jotka olisivat ohjanneet vastauksia. Haastattelukysymyksiä muotoillessa kokemattomuuteni näkyi, mutta onneksi käytettävissä on ohjaava opettaja, jonka avulla muotoilin kysymyksiä uudelleen.

Tein erikseen teemahaastattelurungot työttömille ja Trillan työntekijöille. Työttömiltä halusin taustatietoja iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja työttömyyden pituudesta. Ensimmäisessä teemassa oli työttömän aktiivimallin velvoitteisiin liittyviä kysymyksiä, toisessa teemassa kysyin työttömän aktiivimallin seurauksista ja kolmannessa teemassa kysyin aktiivimallin kehittämiseen liittyviä kysymyksiä (Liite 1).

Trillan työntekijöiltä kysyin ensimmäisessä teemassa työttömän aktiivimallin velvoitteen täyttymiseen liittyviä asioita, toisessa teemassa kysyin työttömän aktiivimallin seurauksiin liittyviä asioita ja kolmannessa teemassa kysyin työttömien palveluista. (Liite 2).

Teemahaastattelurungot kysymyksineen olin toimittanut Trillan yhteyshenkilölle, jonka kanssa hoidin opinnäytetyön tekemiseen liittyviä asioita. Haastattelun aluksi allekirjoitimme tutkimusluvan ja sen jälkeen selitin, mitä haastattelussa tapahtuu. Ennen haastattelua annoin haastattelurungon luettavaksi ja kävimme sen yhdessä läpi kaikkien haastateltavien kanssa.

3.3 Luotettavuus ja etiikka

Jo tutkimusaihetta valitessa pitäisi ajatella tutkimuksen etiikkaa. Tutkijan pitäisi pysähtyä miettimään, onko tutkimuksella merkitystä ja onko se yhteiskunnallisesti merkittävä sekä miksi tutkimukseen ryhdytään. Tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin pitää selvittää miten suostumus henkilöiltä hankitaan. Tutkimukseen osallistuville pitää antaa tietoa tutkimuksesta. Lisäksi täytyy selvittää, sisältyykö heidän osallistumi-

seensa riskejä ja millaisia ne ovat. Tutkittaville pitää kertoa, mitä tutkimuksessa tulee mahdollisesti tapahtumaan. Tutkittavan täytyy kyetä ymmärtämään informaatio ja hänen täytyy kyetä arvioimaan saamansa informaatio. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta pitää olla vapaaehtoista. Työn teoriaa kirjoittaessa on myös muistettava, ettei plagioi toisten tekstiä. Toisen tutkijoiden töitä ei saa arvostella tai vähätellä. Tuloksia pitää katsoa kriittisesti ja kaunistelematta, mutta myös puutteet tutkimuksessa on tuotava esiin, eikä tuloksia saa yleistää. Tutkimuksessa käytettävät menetelmät täytyy kertoa. Tutkimukseen myönnetty määrärahat pitää käyttää sovitun tarkoitukseen. (Hirsjärvi ym. 2004, 26 – 28.)

Tutkimusta tehdessä, tuloksia tallennettaessa, tutkimuksen tulosten arvioinnissa ja esittämisessä pitää olla rehellinen ja huolellinen sekä tarkka. Opinnäytetyön aiheen valinnassa mietin ajankohtaisuutta ja toivon opinnäytetyön herättävän keskustelua. Materiaalin hankintaan tarvitsin yhteistyökumppanin ja haastateltavat. Yhteistyökumppani Trilla vastaa Kauhajoella ja ympäristökunnissa työllisyyspalveluista. Heidän kauttaan löysin haastateltavat. Haastateltavani olivat aikuisia ihmisiä, joten heidän kanssaan allekirjoitin kirjallisen tutkimusluvan (Liite 3), jossa kerroin, miksi kerään tietoa ja miten sitä kerään. Kerroin myös, miten tietoja käsitellään ja mitä niille tapahtuu opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Ennen haastattelun alkua kävimme läpi haastattelurungon ja kerroin miten haastattelu ja nauhoitus tapahtuu. Haastateltavat oli valinnut Trillan työntekijä, joten en esimerkiksi valinnut tuttuja ihmisiä. Esitin toivomuksen, että haastateltavat olisivat eri ikäisiä ja molempia sukupuolia. Sanoin myös, että nimeni voi kertoa haastateltaville, jotta haastateltava voi kieltäytyä haastattelusta esimerkiksi siksi, että hän tuntee tai tietää minut. Eettisesti ja luotettavuuden kannalta koen tämän ratkaisun hyväksi, etten ole itse valinnut haastateltavia. Haastattelun tulokset ovat mahdollisimman rehellisiä, eikä esimerkiksi samoin ajattelevien ihmisten vastauksia.

Haastatteluja tehdessä kysymykset tarkentuivat ja lisääntyivät ensimmäisen haastattelupäivän jälkeen, kun huomasin, etten saanut aina selkeitä vastauksia kysymyksiini. Haastattelun hyviä puolia on se, että voin tehdä tarkentavia kysymyksiä ja muuttaa tai lisätä kysymyksiä, kuten teinkin ensimmäisen haastattelupäivän jälkeen. Haastateltaessa voin ikään kuin toimia haastateltavan mukaan, rohkaista häntä ja

madaltaa kynnystä kertoa asioista sekä antaa hänelle aikaa miettiä asioita. Haastattelun huonoja puolia koin olevan sen, että välillä osallistuin itse liikaa keskusteluun. Ensimmäisen haastattelupäivän jälkeen mietin, ohjaanko liikaa keskustelua. Sen jälkeen pidättäydyin kommentoimasta keskustelua kovin herkästi. Kommentoin ainoastaan rohkaistakseni asiakasta puhumaan enemmän. Haastateltava ei välttämättä uskalla tai halua kertoa totuutta tai hän jättää kertomatta osan asioista. Ryhmähaastattelun vaikeus avautui minulle haastatteluja litteroidessa, kun haastateltavat puhuivat välillä päällekkäin. Oli myös vaikeaa tunnistaa äänestä, kuka puhuu. Onkin hyvä rajoittaa haastateltavat kahteen – kolmeen ryhmässä.

Luotettavuus syntyy myös siitä, että olen nauhoittanut haastattelut. Jos olisin kirjoittanut ne haastatteluvaiheessa, olisi asioita todennäköisesti jäänyt pois. Olen myös litteroinut eli kuunnellut ja kirjoittanut haastattelut mahdollisimman hyvin. Vaikeat kohdat kuuntelin useampaan kertaan, että saisin asian kirjoitettua, niin kuin se minulle kerrottiin. Epäselviä kohtia en käytä ollenkaan työssäni.

Kirjoitettavaan teoriaan valitsin aiheita myös sen mukaan, mitä haastattelussa nousi esiin, kuten kuntouttava työtoiminta, työkokeilut ja palkkatuettu työ. Aktiivimalliin lisäksi otin mukaan työllisyyspolitiikkaa sekä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviä asioita sekä työttömyyden ja työttömyysturvan määrittelyä.

3.4 Haastattelujen analysointi

Tutkimuksen tekemisestä pitää raportoida mahdollisimman tarkasti, jolloin lukija voi päättää tutkimuksen luotettavuuden. Haastatteluitten kautta pitäisi päästä pintaa syvemmälle, ettei tutkimuksesta tule vain laadullista kuvailua. Tutkimuksen hahmottamisen ja haastatteluaineiston keräämisen jälkeen seuraa aineiston litterointi eli haastattelujen purkaminen nauhalta tietokoneelle. Tämä vaihe yllättää monet työläydellään. Aineistot kannattaa purkaa nauhalta kokonaan, samalla tulee tutustuttua jo aineistoon. Tämän jälkeen alkaa aineiston analyysi, tutkijan on itse aktiivisesti työstettävä aineistosta analyysi ja tulkinta. Tutkijan on selvitettävä itselleen, miksi hän on kerännyt aineistoa ja mitä hän aineistostaan hakee. Tutkimuksen tavoitteena

on usein antaa lukijoille ajattelemisen aihetta, jolloin se voi toimia ajatusten virittäjänä. Sen ei tarvitse aina olla hypoteesien todentaja tai kumoaja. (Eskola. 2018, 209 – 212.)

Teemahaastattelun ollessa kyseessä ensimmäinen tehtävä on järjestää aineisto teemoittain. Se tapahtuu poimimalla jokaisesta vastauksesta teemaan liittyvä kohta. Se ei ole aina helppoa, koska keskustelu ei ole välttämättä edennyt loogisesti. Tutkija lukee aineistonsa riittävän monta kertaa ja tekee siitä tulkintansa. Tässä vaiheessa kannattaa tehdä muistiinpanoja. Analyysin tehtävä on tiivistää aineisto, järjestää ja jäsentää se niin, ettei mitään oleellista jää pois. Tutkija poimii tärkeimmät kohdat aineistostaan, joita voi olla mielenkiintoisten asioiden esiin nostaminen tai asioiden tasapuolinen kuvaaminen. (Eskola. 2018, 219 – 221.)

Pyrin tässä kertomaan mahdollisimman tarkasti, miten olen aineiston kerännyt ja analysoinut. Haastattelujen jälkeen aloitin litteroinnin välittömästi. Sain materiaalia paljon ja ne sisälsivät monia eri näkökantoja. Etenkin ryhmähaastattelujen litterointi oli hankalaa, koska haastateltavat puhuivat myös päällekkäin. Oli hyvä asia, että aloitin litteroinnin heti, jolloin myös muistin vastauksia. Kuuntelun ja muistini avulla sain lähes kaikki kirjoitettua tekstiksi. Litteroinnin jälkeen päätin tehdä taulukon, johon vein teemat ja niiden alle kysymykset. Kysymyksien kohdalle laitoin kaikkien haastateltavien vastaukset eritellen ne. Tein oman taulukon työttömien vastauksille ja Trillan työntekijöiden vastauksille. Taulukkoa tutkimalla pystyin näkemään vastaukset selkeästi ja poimimaan sieltä eniten esiin nousevat asiat. Haastateltavien määrä on kuitenkin vähäinen, koska työttömiä haastateltavia oli kahdeksan ja Trillan työntekijöitä kuusi. Tälle määrälle taulukon tekeminen ja katsominen on vielä helppoa. Näin pienessä haastateltavien määrässä on tärkeää huomioida kaikki vastaukset, eikä vain niitä vastauksia, joita on tullut eniten.

Haastatteluvaiheessa kysymykset olivat teemojen alla. Vastausten esiin nostamisen kysymyksittäin on mielestäni huono vaihtoehto. Päätin nostaa esiin aiheita saadun aineiston pohjalta teemoittain. Tässä vaiheessa mietin myös sitä, olenko saanut haastattelutilanteesta vapaan, helpon, luotettavan ja sellaisen, että ihminen pystyy puhumaan rohkeasti omista kokemuksistaan. Haluan saada kuuluviin työttömien omat kokemukset, jolloin ne täytyy saada näkyviin myös aineistoa kerätessä, tulkitessa ja opinnäytetyön tuotosta tehdessä. Haastateltavien vastauksiin vaikuttavat

myös teemat kysymyksissä, joten kysymysten teemat näkyvät myös valmiissa tuotoksessa. Jaoin vastaukset teemojen kautta, joita ovat työttömän aktiivimallin velvoitteen täytyminen, työttömän aktiivimallin seuraukset ja työttömän aktiivimallin ja työllisyyden kehittäminen. Aineistosta nousevien teemojen lisäksi haluan myös nostaa esille asioita, joita haastateltaessa nousi kuntouttavaa työtoimintaa ja muita työllisyyspalveluja tarjoavasta Trillasta.

4 TYÖTTÖMYYS

Työttömien määrä Suomessa syyskuussa 2018 oli tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 170 000 henkilöä (Findikaattori. [Viitattu 23.10.2018]). Työttömyyteen liittyy vahvasti aktivointipolitiikka, josta vuonna 2018 on puhuttanut työttömyysturvan aktiivimalli. Aktivoinnin päämääriä on saada työtön osalliseksi yhteiskuntaan ja estää syrjäytymistä sekä parantaa työttömän hyvinvointia. Työttömyys lisää syrjäytymistä, mutta usein sen lisäksi työttömälle kasautuu useampia ongelmia. Ongelmien kasautuessa Ihminen ajautuu yhteiskunnallisesti sopivan elämäntavan ulkopuolelle ja syrjäytyessä yhteiskunnasta osallisuus vähenee.

4.1 Työttömyys ja työttömyysturva

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan ilman työtä olevien työnhakijoiden lisäksi lomautettuja, lyhennetyllä työviikolla olevia ja työvoiman ulkopuolella olevia työnhakijoita. Työttömällä työnhakijalla on oikeus työllisyyspalveluihin, työttömyysturvaan sekä oikeus saada apua työllistymiseen. Työtön tekee yhdessä TE-toimiston kanssa suunnitelman, johon kirjataan työnhaun tavoitteet ja tehtävät, joiden avulla työtön pääsee tavoitteeseensa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan kolmen kuukauden välein TE-toimiston asiantuntijan kanssa. TE-palvelut tarkoittavat työ- ja elinkeinopalveluita. Työttömyysetuuden saamisesta huolimatta työtön voi opiskella sivutoimisesti, tehdä palkatonta vapaaehtoistyötä, tehdä osa-aikatyötä, toimia sivutoimisena yrittäjänä tai aloittaa yritystoiminnan. TE-toimisto ratkaisee oikeuden työttömyysetuuteen tapauskohtaisesti. Työtön voi saada esimerkiksi soviteltua työttömyysrahaa ollessaan osa-aikatyössä. Työttömyysetuuden saamiseen liittyy myös velvollisuuksia. Työttömän pitää hakea kokoaikatyötä ja työnhaku pitää olla voimassa. Työnhaku pysyy voimassa, kun toimii TE-toimiston kanssa sovitulla tavalla eli asioi sovitusti ja noudattaa heidän antamia ohjeita. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää myös, että ottaa vastaan TE-toimiston tarjoaman työpaikan tai koulutuspaikan. (TE-palvelut b, [viitattu 10.10.2018].)

Suomen perustuslaissa sanotaan, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Jos ihminen ei kuitenkaan kykene hankkimaan toimeentuloaan työllä, on hänellä oikeus toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan mm. työttömyyden perusteella. (L. 11.6.1999/731.)

Työttömyysetuutta voi saada 17–64-vuotias Suomessa asuva työtön työnhakija ja hänen täytyy olla työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja hakea kokoaika-työtä sekä olla taloudellisen tuen tarpeessa (Kela a, [viitattu 10.10.2018].) Työttömyysturva korvaa työttömyyden aiheuttamia taloudellisia menetyksiä. Työttömyysetuuksia ovat ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki (TE-palvelut b, [viitattu 10.10.2018].)

Ansiopäivärahaa maksetaan työttömyyskassan jäsenille. Ansiopäivärahan suuruus lasketaan työttömyyttä edeltävän 26 viikon palkkatuloista. Palkkatulosta vähennetään lomarahat ja 4,48 prosenttia työeläke- ja työvakuutusmaksuja. Ansiopäiväraha muodostuu perusosasta, joka on 32,40 euroa vuonna 2018 ja ansio-osasta, joka on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta ja lapsikorotuksesta, jota saa yhdestä alle 18 vuotiaasta lapsesta 5,23 euroa, kahdesta 7,68 euroa ja kolmesta tai useammasta 9,90 euroa. (TYJ, [viitattu 10.10.2018].)

Peruspäiväraha on 32,40 euroa, mutta sitä nostavat lapsikorotukset kuten ansiopäivärahassakin ja vastaavasti puolison saamat etuudet pudottavat sitä. Peruspäivärahaa maksetaan enintään 300-400 päivää työhistorian pituudesta riippuen. (Kela b, [viitattu 10.10.2018].)

Työmarkkinatukea maksetaan työttömälle, joka tulee ensi kertaa työmarkkinoille tai ei täytä työssäoloehtoja saadakseen muita etuisuuksia tai työttömälle, joka on saanut peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa, mutta niiden enimmäisaika on ylittynyt. Työmarkkinatukeen vaikuttavat omien tulojen lisäksi vanhempien tulot, jos työtön asuu vanhempien kanssa sekä muut sosiaalietuudet. (Kela c, [viitattu 10.10.2018].)

4.2 Työllisyys- ja aktivointipolitiikka Suomessa

Työllisyys- ja aktivointipolitiikka Suomessa on lähtöisin 1800-luvulta. Pekka Tiainen kertoo, että 1860-luvulla J.V. Snellman teki linjauksen, että julkisen avustuksen pitää olla vastikkeellista. Esimerkiksi viljaa ei saanut, jollei tehnyt työtä vastikkeeksi. Suomeen rakennettiin työllisyys- ja hätäaputoilla mm. teitä, kanavia ja julkisia rakennuksia. Työttömät saivat töitä sekä toimeentuloa ja yhteiskunta tarpeellista työvoimaa. Työnvälitystoiminta alkoi 1918. Sosiaalhallitus johti kunnallista työnvälitystä, hoiti työriitojen sovittelua ja muita työnantajan ja työntekijän välisiä asioita. Vuoden 1860 jälkeen seuraava iso muutos työllisyyden hoidon linjauksessa tapahtui vuonna 1960. Silloin tuli voimaan työttömyyskorvauslaki. Työttömyyskorvausta maksettiin ilman välitöntä vastikkeellisuutta, mutta työ oli otettava vastaan, jos sitä tarjottiin. Työttömyyskorvaus vastaa nykyistä peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea. (Tiainen. 2018, 220 – 222.)

Vuonna 1988 tuli voimaan työllisyyslaki, jossa lain mukaan julkisella vallalla on velvollisuus järjestää työtä laissa määritellyllä tavalla. Laki kumottiin vuonna 1992 laman aikana ja vuonna 1999 perustuslakiin kirjattiin, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan oikeus työhön. Vuonna 2003 hallitusohjelmaan lisättiin aktiivisen työvoimapolitiikan toimia. 2010-luvulla tulivat käyttöön kuntouttava työtoiminta, vuorotteluvapaa ja omaehtoinen koulutus työttömyysturvalla. Työttömyysturvan ehtona on osallistua toimintaan, joka ei ole työtä. (Tiainen. 2018, 224, 226.)

Aktivointipolitiikan tarkoitus on saada työtön mahdollisimman nopeasti takaisin palkkatyöhön ja lisäksi tarkoituksena on, ettei kukaan eläisi pitkään sosiaaliturvan varassa, vaan pitäisi itse huolta taloudestaan sekä maksaisi veroja (Karjalainen & Keskitalo. 2013, 7). Aktivointipolitiikka pyrkii vaikuttamaan työttömän käyttäytymiseen ja muuttamaan sitä niin, että työtön osallistuu aktivointitoimiin ja siirtyy töihin avoimille työmarkkinoille (Karjalainen. 2011, 236). Sosiaaliturvan pitää olla sellainen, että se kannustaa töihin, mutta kuitenkin turvaa työttömän toimeentulon työttömyyden sattuessa. Hankaluus onkin siinä, miten aktivoida työtöntä työllistymään, ottaen kuitenkin huomioon jokaisen yksilöllisen elämäntilanteen. Pitkään jatkuva tuen saaminen passivoi, joten työttömyys pitäisi saada katkaistua mahdollisimman nopeaa. Toimeentulotuen pitäisi olla viimesijainen ja tilapäinen tuki, mutta siitä on tullut monelle

pitkäaikainen tukimuoto (Keskitalo. 2013, 50). Aktivoivalla politiikalla on merkitystä myös työttömän elämänhallinnassa. Sillä on tarkoitus pitää työtön toimintakykyisenä, ehkäistä syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta yhteiskunnassa. Kannustimet toimivat silloin, kun työtön pystyy toteuttamaan niiden vaatimukset ja eikä kyseessä ole pelkkä rangaistus, lisäksi kannustimen pitäisi hyödyttää sekä yhteiskuntaa että työtöntä (Björklund & Hallamaa. 2013,150). Nykyään tyypillisiä keinoja aktivoinnissa eri maissa on mm. varhainen puuttuminen, tiheä yhteydenpito, työn etsinnän raportointi ja valvonta, työnosoitukset työttömille, yksilölliset aktivointi- ja/tai työllistymissuunnitelmat sekä työvoimapolitiittiset toimenpiteet motivaation ja taitojen parantamiseksi (Hämäläinen. 2013, 173).

Työllisyyden aktiivitoimet voidaan jakaa pakotteisiin ja mahdollistajiin. Pakotteita ovat etuudet, niiden kestot ja niiden ehdollistaminen aktiiviseen työnhakuun, ilmoittautumisvelvollisuus, työn vastaanottamisvelvollisuus sekä valvonta. Mahdollistajia ovat työllistymistä parantavat aktivointitoimet, työvoimapolitiikan toimenpiteet, rahalliset kannustimet ja työnvälityksen palvelut. (Hämäläinen, K. 2013, 176.)

Suomen järjestelmän säännöt eivät ole kaikki työhön kannustavia. Työtön ei mielellään vastaanota tilapäistä tai osa-aikaista työtä, koska tuloksena on usein etuuksien menetys. Vastaanottaessaan työtä on riski, että hän joutuu maksamaan takaisin työttömyyskorvauksia, hän voi menettää asumistukensa tai hän voi joutua odottamaan soviteltua päivärahaa useita kuukausia. (Cronberg. 2010,88.)

Lokakuussa 2018 laki työttömyysturvan uudistamisesta odotti päätöstä. Sote-esitykset ovat vieneet kaiken ajan ja työttömyysturvan lakiesitys odottaa käsittelyä sen takia. Lakiesityksessä on kysymys uudistuksesta, josta hallitus on päättänyt kehysriihessä. Lakiuudistus mahdollistaa 25 vuotta täyttäneille työttömille opiskelun työttömyysturvalla puoleksi vuodeksi. Opinnoilla voi mahdollisesti myös täyttää aktiivimallin mukaista aktiivisuutta. Lakiesityksessä on myös pykälä, joka mahdollistaa korotetun työttömyysturvan maksamisen aktiivitoimiin osallistuvalla työttömällä. Tämä korotus on peruspäivärahassa noin 100 euroa ja korotus ansioturvassa on prosentimääräinen. Korotuksesta tällä hetkellä määräävä pykälä on voimassa vuoden loppuun saakka. Jos uusi laki ei tule voimaan ajoissa, tarkoittaa se, että työvoimakoulutuksessa olevat työttömät jäävät vaille korotusta. (Teittinen, [viitattu 10.10.2018].)

Aktivointipolitiikassa työttömällä on sekä oikeuksia että velvollisuuksia osallistua aktivointitoimenpiteisiin ja kehittää työllistymisvalmiuksiaan. Työttömän on oltava halukas töihin ja hänen on etsittävä työtä. Työvoimavirkailijan ja työttömän välisiä neuvotteluita lisätään sekä velvollisuutta ottaa yhteyttä työnantajiin lisätään. (Sihto. 2018, 81.)

Hallituksen vuosien 2018-2019 toimintasuunnitelmassa yhtenä kärkihankkeena on työn vastaanottamista estävien kannustinloukkujen purkaminen ja rakenteellisen työttömyyden alentaminen. Vuoden 2018 aikana on jo saavutettu joitain tavoitteita, joita ovat mm. ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäiskesto on lyhennetty, työttömät työnhakijat haastatellaan kolmen kuukauden välein, työn vastaanottamisvelvollisuuden säännöksiä on tiukennettu, työttömyysturvan aktiivimalli on otettu käyttöön ja työttömillä on oikeus harjoittaa yrittäjyyttä neljä kuukautta ilman, että menettää työttömyysetuutta. Vuoden 2018 kehysriihessä on sovittu mm. seuraavista tulevista toimenpiteistä: TE-toimiston henkilöresursseja lisätään ja työllisyysmäärärahoja lisätään, työttömän aktiivisuuden osoittamisen keinoja lisätään mm. järjestöjen ja ammattiliiton järjestämät työllisyyttä edistävät palvelut, joissa on käytetty julkisia varoja ja jotka ovat työvoimaviranomaisen hyväksymiä. Yli 25-vuotiaalla työttömällä on oikeus opiskella enintään kuusi kuukautta menettämättä työttömyysetuutta ja ne osoittavat samalla aktiivimallin edellyttämää aktiivisuutta. Sääntöjä muutetaan niin, että työttömää kannustetaan ottamaan vastaan myös lyhytkestoinen työ sekä ikääntyneiden ja osatyökykyisten työllistymistä pyritään parantamaan. (Valtioneuvosto, [viitattu 10.10.2018].)

Suomessa on työtä, mutta ei työpaikkoja. Kansalaistyö voi olla palkallista työtä tulevaisuudessa. Kansalaistyöt ovat töitä, jotka eivät vaadi ammattitaitoa, mutta ovat välttämättömiä tai tärkeitä tehdä. Työttömät voivat olla joukko, joiden avulla tärkeät työt tulevat tehdyksi. Hoivatyö, jossa tehdään toisen ihmisen puolesta arkisia tehtäviä, kuten tiskataan, käydään kaupassa, siivotaan ja ulkoillaan, voisivat olla kansalaistyötä. Uusi vanhuspalvelulaki tähtää siihen, että vanhukset asuvat omillaan, joten tulevaisuudessa vanhusten hoiva lisääntyy. Kaikille työttömille hoivatyö ei sovi, mutta osalle sopii ja lisäksi työhön voidaan perehdyttää. Kansalaistyön tekemiseen tarvitaan rahaa. Työn tekemisestä koituu työttömälle kuluja, joten työstä pitää olla muutakin hyötyä kuin aktivoituminen. Kansalaistyötä on olemassa ja on

työn tekijöitä, puuttuu vain raha, jotta voidaan maksaa työttömyyskorvausta suurempi palkka. (Kuronen, J. 2018, 397– 404.)

4.3 Työllisyys- ja aktivointipolitiikka muualla

Euroopan unioni eli EU koordinoi ja ohjaa suosituksillaan jäsenmaidensa työvoimapolitiikkaa, mutta vastuu on kuitenkin ainakin vielä jäsenmailla. EU:ssa on keskusteltu myös siitä, että voisiko EU ottaa enemmän vastuuta työvoimapolitiikasta ja myös rahoittaa sitä. Joka tapauksessa maat seuraavat toistensa työvoimapolitiikkaa. Jokaisen ei tarvitse keksiä itse uusia keinoja, vaan hyviä ideoita voi lainata toisista maista. Suomi on saanut EU:lta taloudellista tukea paikallisiin työllisyysohjelmiin. (Koistinen. 2014, 367–368.) Suomen työvoimapolitiikan linjaan vaikuttavat mm. EU:n työvoimapolitiikka sekä kansallinen työvoimapolitiikka, jota eduskunta ja hallitus ohjailee (Koistinen. 2014, 373).

EU:n työllisyyspolitiikassa kerrotaan, että täystyöllisyyden saavuttaminen ja työttömyyden ja toimimattomuuden vähentäminen lisäämällä työvoiman kysyntää ja tarjontaa on elintärkeää taloudellisen kasvun ylläpitämiseksi ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi. Kannanotossa painotetaan, että on tärkeää käsitellä samanaikaisesti työmarkkinoiden joustavuutta, työn organisointia ja työmarkkinasuhteita sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamista. Työllisyysasteen nostamisella pyritään parantamaan työpaikkojen vetovoimaa, työn laatua, työn tuottavuuden kasvua sekä vähennetään sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja työssäkävien köyhyyttä. Taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta tulee lujittaa ja sosiaaliturvasta tulee huolehtia. Sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen ja köyhyyden torjunta, syrjäytymisen ehkäiseminen ja alueellisten työllisyyden erojen vähentäminen ovat työllisyyspolitiikan keskeisiä asioita. (Eur-Lex, [viitattu 20.10.2018].)

OECD:n eli EU:n alueen Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön aktivointipolitiikan tavoitteena on saada ihmisille enemmän töitä ja työpaikkoja. Tämä edellyttää, että ihmisillä on motivaatio töihin ja heitä kannustetaan hakemaan töitä. Heitä

autetaan työllistymään ja löytämään sopivaa työtä. Erilaisia työllistymismahdollisuuksia lisätään tehokkaiden työmarkkinalaitosten kautta. (OECD, [viitattu 22.10.2018].)

Lokakuun 2015 alussa työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto hyväksyi EU:n neuvoston päätöksen työllisyyspolitiikan suuntaviivoista jäsenvaltioissa. Työllisyyden ja sosiaalialan suuntaviivat ovat seuraavat: Työvoiman kysyntää lisätään luomalla työpaikkoja ja siirretään verorasitusta työvoimasta muille verotuksellisille lähteille. Työvoiman tarjontaa, taitoja ja osaamista parannetaan parantamalla koulutusjärjestelmää. Tällä pyritään saavuttamaan laadukkaat tulokset, laadukas oppimisprosessi ja pyritään torjumaan nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työttömyyttä. Työmarkkinoiden toimivuutta parannetaan vähentämällä työmarkkinoiden segmentoitumisesta eli jakautumista ja tehokkuutta parannetaan. Aktivointitoimenpiteitä laajennetaan työmarkkinoilla ja työntekijöiden liikkuvuutta edistetään työmarkkinoilla. Sosiaalisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä köyhyyden torjunta ovat sosiaalisen työn painopisteitä. Sosiaaliturvajärjestelmien nykyaikaistaminen ja niiden tuoma riittävä suoja täytyy varmistaa. (Ministry of labour and social policy, [viitattu 20.10.2018].)

Vuonna 2005 Tanskan kuntauudistus vähensi kuntien määrän 271 kunnasta 98:aan kuntaan. Jokaiseen uuteen kuntaan Tanskassa perustettiin työttömien palvelukeskus eli Job Centre, joka palvelee kaikkia kunnan työttömiä. Valtiolliset työvoimapalvelut vastaavat ansiosidonnaisella työttömyysturvalla olevista ja kunnat sosiaaliturvan varassa olevien työllisyyspalveluista. Nyt nämä palvelut ovat saman katon alla. Mitä tehokkaammin kunta pystyy aktivoimaan työttömiä työllistymään, sitä suurempi on valtion osuus kunnan rahoituksessa. (Karjalainen. 2014, 110 – 111.)

Tanskan malli on ns. joustoturvamalli eli kultainen kolmio (flexicurity), joka muodostuu alhaisesta irtisanomissuojasta, korkeasta työttömyysturvasta ja aktiivisesta työvoimapolitiikasta. Tanskassa ei ole irtisanomisaikaa ja sen tavoitteena on, että työntantajalla ei ole riskiä työllistämispäätöksessä. Tanskassa on alhainen työttömyys ja työttömyyskorvaus on korkea. Työvoimapalveluissa painotetaan enemmän koulutusta. (Arnkil & Spangar. 2018, 239.)

Norjassa luotiin vuonna 2006 uusi työ- ja hyvinvointihallinto, jossa työhallinto ja sosiaalivakuutushallinto sulautuivat yhteen. Kuntiin perustettiin NAV- (eli Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning) toimistot, joissa on palvelut kaikille työkäisille ja niissä toimivat sekä työhallinto että sosiaalitoimi. NAV-uudistuksen tavoite on edistää työllisyyttä ja vähentää työttömyyttä, mutta edelleen kunnat vastaavat sosiaalihuollosta sekä sen aktiivitoimista ja valtio työhallinnosta ja sen aktiivitoimista. Kunnat ovat itse päättäneet, mitä sosiaalitoimen palveluja he siirtävät NAV-toimistoon. Tavallisemmin siirrettyjä palveluja ovat päihde- ja asumispalvelut, toimeentulo ja maahanmuuttajien tukipalvelut. NAV- uudistus on todettu käyttäjälähtöiseksi palveluksi. (Karjalainen. 2014, 111–112.)

Iso-Britanniassa on yhdistetty työhallinto ja sosiaalivakuutuksen hallinto 2000-luvulla. DWP eli Departement for Work and Pensions alkoi ohjata ja koordinoita työllisyyteen ja sosiaaliturvaan liittyviä asioita. Paikallistasolla olevat palveluyksiköt ovat Jobcentre Plus- toimistot. Näitä ylläpitää valtio. Aktiivipalveluista huolehtivat hankintojen kilpailutuksen kautta laajasti yksityiset palveluntuottajat. Jobcentre Plus:n tehtävä on edistää työllisyyttä ja työllistymistä. Laajempuna tavoitteena on saada ei-aktiivinen, sosiaaliturvan varassa elävä väestö takaisin työelämään. (Karjalainen. 2014, 113.)

Valtio maksaa tuottajille vain osallistujien työhön sijoittumisesta ja työssä pysymisestä. Maksut palveluista on kytketty tuloksiin. Palvelun tuottajille maksetaan sitä korkeampi maksu työttömistä, mitä vaikeammaksi työttömän työllistyminen arvioidaan. (Arnkil & Spangar. 2018, 249.)

4.4 Työttömyysturvan aktiivimalli

Työttömyysturvan aktiivimalli tuli voimaan vuoden 2018 alusta. Työttömän aktiivisuutta seurataan 65 työttömyysetuuden maksupäivän jaksoissa. Työttömyysetuus säilyy ennallaan, jos työtön on aktiivinen. Jos työtön ei pysty täyttämään aktiivimallin velvoitetta, työttömyysetuus putoaa seuraavan 65 työttömyysetuuden maksupäivän ajaksi 4,65 prosenttia. Työttömyysturvan aktiivimallin ehdot voi täyttää olemalla töissä 18 tuntia 65 päivän tarkastelujakson aikana tai työtön on ansainnut yritystoi-

minnassa vähintään 23 prosenttia yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta, joka on vuonna 2018 241,04 euroa tai on viisi päivää työllistymistä edistävissä toiminnassa 65 päivän tarkastelujakson aikana. Näitä voivat olla työkokeilu, omaehtoinen opiskelu, työvoimakoulutus, ammatinvalinta- tai uraohjaus, työhön valmistus, rekrytointikoulutus tai -kokeilu. Jos työttömyysetuus on pudonnut, niin työttömyysetuus palautuu ennalleen, jos työtön täyttää työttömyysturvan aktiivimallin seuraavalla 65 päivän tarkastelujaksolla. Vaikka aktiivisuus jäisi täyttämättä seuraavallakin tarkastelujaksolla, työttömyysturvan vähennys on aina 4,65 prosenttia, eikä se siis kertaudu. (Stm a, [viitattu 24.08.2018].)

Työministeri Jari Lindström kertoi medialle 28.6.2018 omatoimisen työnhaun mallista, jota kutsutaan myös nimellä aktiivimalli 2. Tässä mallissa pyritään aktivoimaan omatoimista työnhakua ja tavoitteena on työttömän työllistyminen ja työllisyyden lisääntyminen. Omatoiminen työnhaku parantaa työllistymismahdollisuuksia ja tukee työttömyysturvan aktiivimallin ehtojen täyttymistä. Työtön työnhakija ilmoittautuu verkossa työnhakijaksi tai muulla sovitulla tavalla. Työnhakijan velvoite on hakea neljää työpaikkaa kuukaudessa. Työn hakemiseksi luetaan myös yhteydenotto työnantajaan, osallistuminen rekrytointitapahtumaan ja ilmoittautuminen vuokratyön välitykseen työnhakijaksi. Velvoite voi olla pienempikin ja siinä otetaan huomioon mm. alueelliset työllistymismahdollisuudet ja työnhakijan valmiudet työllistyä. Työnhakijan tulee raportoida verkossa työnhakua kuukausittain. Ilmoituksen voi tehdä muullakin tavoin, mutta asiasta täytyy sopia. Työnhaun toteutumista seurataan työnhakijan raportoinnin mukaan. Ensimmäisen kuukauden jälkeen tulee muistutus, jos ei ole täyttänyt työnhaun velvoitetta. Seuraavan kuukauden jälkeen tulee 10 päivän karenssi ja kahden kuukauden jälkeen 20 päivän karenssi, ellei ole edelleenkään täyttänyt velvoitetta. Neljännen kuukauden jälkeen menettää työttömyysetuuden toistaiseksi. Varmasta työpaikasta kieltäytymisestä, joka on vähintään kahden viikon pituinen kokoaikatyö, saa 90 päivän karenssin. Nykyiset karenssit ovat velvoitteen laiminlyönnistä 30, 60 ja 90 päivää. Uuden mallin tullessa voimaan ne poistuvat. Tällä hetkellä karenssia voi saada tarjotun työn hakematta jättämisestä, työllisyssuunnitelman toteuttamatta jättämisestä ja työllistymistä edistävän palvelun kieltäytymisestä. Ideana tässä on, että työtön työnhakija yrittää hakea töitä. Jos ei edes yritä, saa karenssin. Jos yrittää, mutta ei onnistu siinä, etuutta leikataan työt-

tömyysturvan aktiivimallin mukaisesti. Omatoimisen työnhaun on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta, mutta aika näyttää, toteutuuko se. (Lindström, [viitattu 10.10.2018].)

Työttömyysturvan aktiivimallin vuoksi huhti-kesäkuussa 2018 joka kolmannen ansiopäivärahaa saavan etuus alentui. Kelan työttömyysetuus alentui koko Suomessa 38 prosentilla etuuden saajista. Kauhajoella vastaava luku oli 25,3 prosenttia. Sekä ansiopäivärahaa että työttömyysetuutta saavien etuus alentui sitä yleisemmin, mitä vanhemmasta etuuden saajasta oli kysymys. 10–11 prosenttia alennettua etuutta saaneista täytti aktiivisuusvelvoitteet toisen tarkastelu-jakson aikana. (Kela d, [viitattu 15.10.2018].)

4.5 Syrjäytyminen, osallisuus ja hyvinvointi

Työttömyys on yksi syy syrjäytymiseen. Syrjäytymiseen liittyy useamman ongelman kasautuminen henkilölle. Ihminen ajautuu yhteiskunnallisesti sopivan elämäntavan ulkopuolelle. Ihmisen syrjäytyessä yhteiskunnasta osallisuus vähenee. Jokaisen ihmisen pitäisi päästä osalliseksi yhteiskuntaan. Ihmisellä pitää olla taloudelliset ja muut aineelliset resurssit kohtuullisessa kunnossa, jotta hän pysyy osallisena yhteiskunnassa. Osallisuus on myös sitä, että ihminen tekee itse omaa elämäänsä koskevat päätökset ja hänellä on sosiaalisesti merkityksellisiä suhteita ja jäsenyyttä erilaisissa ryhmissä esim. järjestössä. (THL b, [viitattu 6.11.2018].)

Työttömyys on merkittävä köyhyyden riskitekijä ja sen tiedetään olevan yhteydessä moniin ongelmiin yksilön hyvinvoinnissa, esim. toimeentuloon, heikkoon terveyteen ja elämänlaatuun sekä yksinäisyyteen. Työttömyyden pitkittyessä hyvinvoinnin vaajeet kasvavat, mikä lisää riskiä syrjäytyä kokonaan työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta. Yhteiskunnan tavoite on työttömyyden vähentäminen. Työttömien työhön osallistumista tuetaan aktivointipolitiikalla. (THL c, [viitattu 6.11.2018].)

Työttömyyden aikana vuorovaikutus ympäristön kanssa vähenee, osallisuus vähenee ja mahdollisuus vaikuttaa elämään vähenee. Epäonnistunut työnhaku turhauttaa ja turhautuminen aiheuttaa vetäytymistä työmarkkinoilta sekä haluttomuutta

työttömyyspalveluiden käyttäjäksi. Pitkittyessään työttömyys vaikuttaa toimeentuloon ja lisää riskiä köyhyyteen. Toimeentulotuen tarkoitus on edistää pärjäämistä ja omatoimista suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä. Sen pitäisi olla väliaikainen ja viimesijainen tukimuoto, mutta siitä on tullut yleinen tuki työttömyyden ajalle. Se kertoo siitä, että muut tukimuodot eivät ole riittäviä. Työttömyyteen liittyy köyhyyttä, huonoja asumisen olosuhteita ja epäterveellisiä elintapoja. Työttömät ovat sairaampia kuin työssä käyvät keskiarvoisesti, mutta käyttävät vähemmän terveyspalveluja kuin muu väestö. Työttömyys voi johtaa huonoon terveyteen tai huono terveys voi johtaa työttömyyteen. Yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet ovat yhtä tärkeitä työttömälle kuin raha. (Pakarinen. 2018, 195–197, 200–201.)

Työttömyyden tuoma epävarmuus toimeentulosta ja tulevaisuudesta aiheuttaa useille ihmisille huolta ja stressiä. Jo pelko työttömyydestä tai lomautuksesta saattaa aiheuttaa stressiä. Työttömäksi jäämiseen liittyy ahdistusta, pelkoa, epäonnistumisen tunnetta, vihaa, häpeää, pettymystä, tarpeettomuuden tunnetta ja ulkopuoliseksi jäämisen tunnetta. Jos työ on ollut isoin osa elämää ennen työttömyyttä ja itsensä arvostus on noussut työstä, ovat vaikutukset sitä suuremmat. Oma elämä pitäisi olla tasapainossa työn, perheen, ystävien, harrastusten ja muun vapaa-ajan suhteen. Mikään yksittäinen asia ei saisi nousta liian isoksi kokonaisuudeksi, jottei jonkin osan poistuessa elämästä ”isku” olisi niin suuri. Työttömyys pakottaa jokaisen työttömän miettimään omia arvojaan uudelleen. Työttömyyttä ei saa jäädä suremaan, vaan pitää miettiä, mitä voisi tehdä seuraavaksi. Ensimmäiseksi on tärkeää huolehtia työttömäksi ilmoittautumisesta, jotta työtön saa hänelle kuuluvat etuudet ja taloudelliset asiat pysyvät mahdollisimman hyvässä kunnossa. Työnhaku kannattaa aloittaa heti, jottei kynnyks työpäikan hakemiseen nouse liian korkeaksi, eikä usko omaan itseensä laske. Vapaa-aika kannattaa täyttää itselle mielekkäillä asioilla, joista saa hyvää mieltä ja voimaa. Lepokin voi olla hyväksi työssäolon jälkeen, eikä siitä kannata tuntea huonoa omaatuntoa. Oma suhtautuminen tulevaisuuteen on tärkeää saada pysymään positiivisena. (Mielenterveysseura, [viitattu 10.10.2018].)

Työttömyys koetaan pääasiassa negatiivisena asiana. Toimeentulon kannalta työttömyys on negatiivista, mutta onko lyhytaikainen työttömyys aina negatiivinen asia vai voisiko työttömyyttä ajatella niin, että ihmisellä on mahdollisuus harrastaa, olla

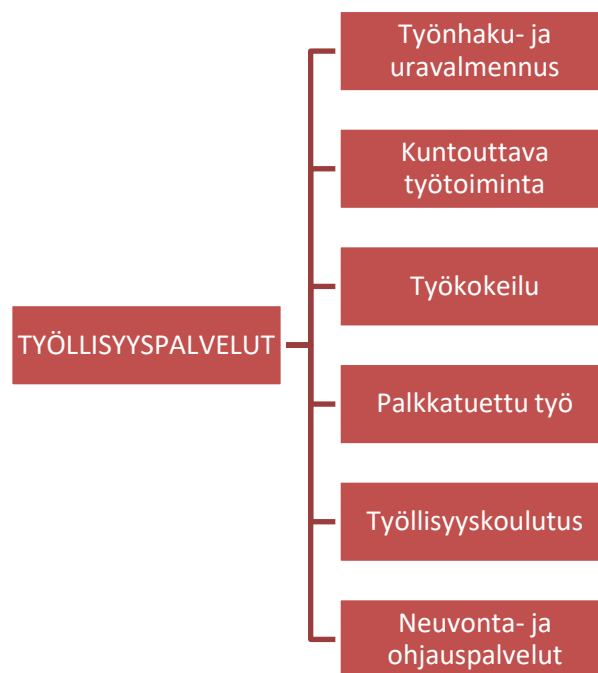
lasten kanssa, tavata ystäviä ja nauttia luonnosta. Pitkäaikainen työttömyys vaikuttaa tuloihin ja sitä kautta päivästä toiseen selviytymiseen, mutta enemmän ehkä paineita aiheuttaa muiden suhtautuminen työttömään. Mukaan tulee häpeää, epäonnistumisen tunnetta ja itsetunto laskee. Työttömyysaika kannattaa käyttää aktiivisesti. Työttömänä voi myös kehittää omaa osaamistaan harrastusten kautta tai lukemalla sekä kohottaa fyysistä jaksamista kuntoilemalla.

Hyvinvointi jaetaan yleensä terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Yksilön hyvinvointiin kuuluu sosiaaliset suhteet, sosiaalinen pääoma, itsensä toteuttaminen ja onnellisuus. Yksilön odotukset hyvästä elämästä ja ihmissuhteista vaikuttavat koettuun hyvinvointiin sekä mielekäs tekeminen. Yhteisötasolla hyvinvointiin kuuluvia ovat elinolot, asumisolot, ympäristö, työ ja koulutus, työllisyys ja olot työssä sekä toimeentulo. (THL a, [viitattu 8.11.2018].)

Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteena on osallisuuden edistäminen ja se on nostettu yhdeksi keinoksi köyhyyden estämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Edistämällä osallisuutta vähennetään myös eriarvoisuutta. Osallisuuteen kuuluu riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus, yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys. Yksilön osallisuuteen kuuluu myös tasavertainen osallistuminen ja vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden tunne syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä ja voi vaikuttaa yhteisössä. Yhteisö voi olla opiskelupaikka, työpaikka, harrastustoiminta tai järjestötoiminta. Osallisuus yhteiskunnassa tarkoittaa yksilön mahdollisuutta terveyteen, asuntoon, koulutukseen, työhön, toimeentuloon ja sosiaalisiin suhteisiin. Palkkatyö on merkittävä yhteisöllisen osallistumisen muoto ja se määrittää ihmisen asemaa ja paikkaa yhteiskunnassa. (THL a, [viitattu 8.11.2018].)

5 TYÖLLISYYSPALVELUT

Työllisyyspalveluihin kuuluu muitakin kuin tässä käsittelemäni palkkatuettu työ ja työkokeilut sekä kuntouttava työtoiminta. Esitän ne kuviossa 2. Tarkastelen tässä tarkemmin kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua ja palkkatuettua työtä, koska ne nousivat esiin haastatellessani työttömiä Kauhajoella. Työttömyysturvan aktiivimallin toisella tarkastelujaksolla haastatelluista työttömistä viisi oli kuntouttavassa työtoiminnassa ja kolme haastatelluista oli täyttänyt aktiivimallin velvoitteen työkokeilulla, palkkatuetulla työllä tai työvoimapolitiisella koulutuksella.

Kuvio 2 Työllisyyspalvelut

5.1 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavan työtoiminnan kehittämisestä ja lainsäädännöstä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia vaikutuksia toimintakyvyn alenemiseen, vahvistaa työ- ja toimintakykyä sekä elämän ja arjen hallintaa ja ehkäistä syrjäytymistä. (Stm b, [viitattu 8.9.2018].)

Kuntouttavan työtoiminnan lain tarkoitus on parantaa pitkään työttömänä olleen henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla ja parantaa edellytyksiä osallistua työvoimapalveluihin. Pitkään työttömänä olleelle henkilölle laaditaan aktivointisuunnitelma työllistymisedellytyksien ja elämänhallinnan parantamiseksi. Näitä pyritään parantamaan mm. kuntouttavalla työtoiminnalla. (L 2.3.2001/189.)

Kuntouttavasta työtoiminnasta vastaa kunta, mutta kunta voi tuottaa palvelun yhdessä toisen kunnan kanssa tai ostaa palvelun kuntayhtymältä, rekisteröidyltä yhdistykseltä, säätiöltä tai uskonnolliselta yhdyskunnalta. Kuntouttavan työtoiminnan jakson pituus on 3–24 kuukautta. Yhtäjaksoisesti työtön voi olla kuntouttavassa työtoiminnassa enintään 24 kuukauden ajan. Viikoittainen aika kuntouttavassa työtoiminnassa voi olla yksi – neljä päivää viikossa ja vähintään neljä tuntia päivässä. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta maksetaan päiväkorvaus, joka on yhdeksän euroa ja mahdolliset matkakulut. (L 2.3.2001/189.)

Aktivointisuunnitelma tehdään asiakkaalle yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan kanssa. Aktivointisuunnitelma kertoo mm. mitä palveluja asiakas tarvitsee. Aktivointisuunnitelma pitää laatia alle 25–vuotiaalle asiakkaalle, jolle on laadittu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kuukauden aikana tai asiakkaalle, joka on saanut 500 päivää työttömyyspäivärahaa tai asiakkaalle, joka on haastateltu ja jonka toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden ajan ollut toimeentulotuki työttömyyden vuoksi. Yli 25–vuotiailla rajat ovat hieman erilaiset. Heille aktivointisuunnitelma pitää tehdä, kun työtön on saanut vähintään 500 päivää työmarkkinatukea tai hän on saanut 500 työttömyyspäivärahan jälkeen 180 päivää työmarkkinatukea tai hän on saanut viimeiset 12 kuukautta toimeentulotukea työttömyyden perusteella. (THL d, [viitattu 8.9.2018].)

Kuntouttavaan työtoimintaan mennään aina aktivointisuunnitelman tekemisen jälkeen ja kun kuntouttava työtoiminta on kirjattu aktivointisuunnitelmaan. Aktivointisuunnitelmaan on kirjattava kuntouttavan työtoiminnan sisältö, paikka, jossa toiminta järjestetään, työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto, jakson alkamisaikajankohta ja pituus, kuntouttavan työtoiminnan ohella järjestettävät muut sosiaali- ja terveys- sekä kuntoutus- ja koulutuspalvelut sekä arviointiaikajankohta, jolloin arvioidaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutusta asiakkaan työllistymismahdollisuuksiin ja samalla päätetään muista mahdollisista toimista tai kuntouttavan työtoiminnan jatkamisesta. (THL d, [viitattu 8.9.2018].)

Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ei määritellä laissa. Tärkeää on se, että kuntouttava työtoiminta parantaa asiakkaan elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Huomioon pitää ottaa jokaisen asiakkaan oma toimintakyky, osaaminen ja valmiudet niin, että toiminta tukee ja edistää kyseisen asiakkaan elämänhallintaa ja toimintakykyä. Toimintaa voi järjestää yksilövalmennuksena, ryhmätoimintana ja työtoiminnassa voidaan myös arvioida toimintakykyä. Toimintaa järjestettäessä pitää ottaa huomioon asiakkaan kulttuuritausta, uskonnollinen vakaumus tai muu eettinen vakaumus. (THL d, [viitattu 8.9.2018].)

Kuntouttavassa työtoiminnassa voidaan opetella tietokoneen käyttöä, CV:n ja työhakemuksen tekemistä. Usein on erilaisia ns. työpajoja, joissa tehdään metalli-, puu- ja muita käsitöitä. Siellä voidaan askarrella, harrastaa musiikkia, laulaa, piirtää ja maalata. Useassa kuntouttavaa työtoimintaa järjestävässä paikassa tehdään tuotteita myös myyntiin, kuten sukkia, mattoja, pieniä kalusteita ja vaikka linnunpönttöjä. Kirpputorin pitäminen on yleistä kuntouttavassa työtoiminnassa. Keittiö-, siivous- ja puutarhatyöt ovat myös yleisiä toimintoja kuntouttavassa työtoiminnassa.

Työpajassa pyritään työnteon ja valmennuksen avulla parantamaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistamaan hänen arjenhallintataitojaan. Keskeistä on oppia tekemällä. Työpajatoimintaa on lähes joka paikkakunnalla Suomessa. Suurin osa valmentautujista on työpajalla kuntouttavassa työtoiminnassa tai työkokeilussa ja osa työttömistä on työpajalla palkkatuetussa työssä. Siellä voi olla myös opintoihin liittyvillä tukijaksoilla. Suuri osa työpajoilla olleista henkilöistä kokee sosiaalisten taitojen vahvistumista, arjen hallinnan parantumista, opiskelu- ja työelämätaitojen vahvistumista sekä itsetuntemuksen vahvistumista. (Tpy, [viitattu 14.06.2018].)

5.2 Työkokeilu

Työkokeilu on keino, jolla henkilö voi selvittää mahdollisuuksiaan palata työmarkkinoille tai selvittää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja. Työkokeilua voidaan käyttää, jos henkilöltä puuttuu koulutus tai hän suunnittelee alan vaihtoa, hän on ollut poissa työmarkkinoilta pitkään, niin silloin voidaan selvittää, onko hänen osaamisensa ajan tasalla tai tarvitseeko hän tukea töihin palaamiseen tai millaista tukea hän tarvitsee.

Lisäksi työkokeilua voidaan käyttää, jos henkilö on ollut ulkomailla töissä, niin voidaan selvittää hänen edellytyksiään työllistyä Suomessa ja selvittää, mitä tukea hän tarvitsee. Työkokeilua voi järjestää yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, yhdistys, säätiö tai työpaja. (TE-palvelut c, [viitattu 9.9.2018].)

Työkokeilu voi kestää enintään 12 kuukautta ja enintään kuusi kuukautta samalla työnantajalla. Kunnalla voi työkokeilua järjestää 12 kuukautta, mutta samassa työssä enintään kuusi kuukautta. Työkokeilua voi olla enintään viitenä päivänä viikossa ja 4–8 tuntia päivässä. Ennen työkokeilun aloittamista tehdään sopimus työkokeiluun osallistuvan, työkokeilun järjestäjän ja TE-toimiston kanssa. Sopimukseen kirjataan työkokeilun tavoite ja tehtävät, kesto päivittäin ja viikottain ja kesto kokonaisuudessaan, sekä työkokeilun valvonnasta vastaava henkilö työpaikalla. Työkokeilu ei ole työsuhde, joten siitä ei makseta palkkaa, eikä siitä kerry eläke, eikä vuosilomapäivät. Työkokeilun päättyessä arvioidaan, täyttikö työkokeilu sille asetetut tavoitteet. Työkokeilun tavoitteesta riippuen, pitää kirjata tietyt asiat. Jos tavoitteena on selvittää ura- ja ammatinvalintavaihtoehtoja, niin arvioinnin pitää sisältää tiedot työhön, ammattiin ja alalle soveltuvuudesta. Jos tavoitteena on selvittää työmarkkinoille paluuta, niin arvion pitää sisältää työelämävalmiudet ja osaamisen kehittämisen tarpeet. Näitä tietoja käytetään henkilön työllistymisen jatkosuunnitelman pohjana. (TE-palvelut c, [viitattu 9.9.2018].)

Työkokeilu on hyvä keino kokeilla esimerkiksi selkäleikkauksen jälkeen, jotta millaiseen työhön henkilö kykenee. Työkokeilussa voi kokeilla uutta työtä ja oppia uusia asioita. Uudessa työpaikassa voi luoda uusia suhteita ja parhaassa tapauksessa voi jopa saada heti työpaikan.

5.3 Palkkatuettu työ

Palkkatuki on tuki, jota TE-toimisto myöntää työnantajalle, joka työllistää työttömän työnhakijan. Palkkatuki on harkinnanvarainen ja TE-toimisto myöntää sitä määrärahojen puitteissa. Palkkatuki on tarkoitettu käytettäväksi sellaisen työttömän työllistämiseen, jolla on vaikeuksia työllistyä. Syitä tähän voivat olla pitkä työttömyys, osatyökykyisyys, ammattitaidon puute tai muu pitkäaikainen poissaolo työmarkkinoilta.

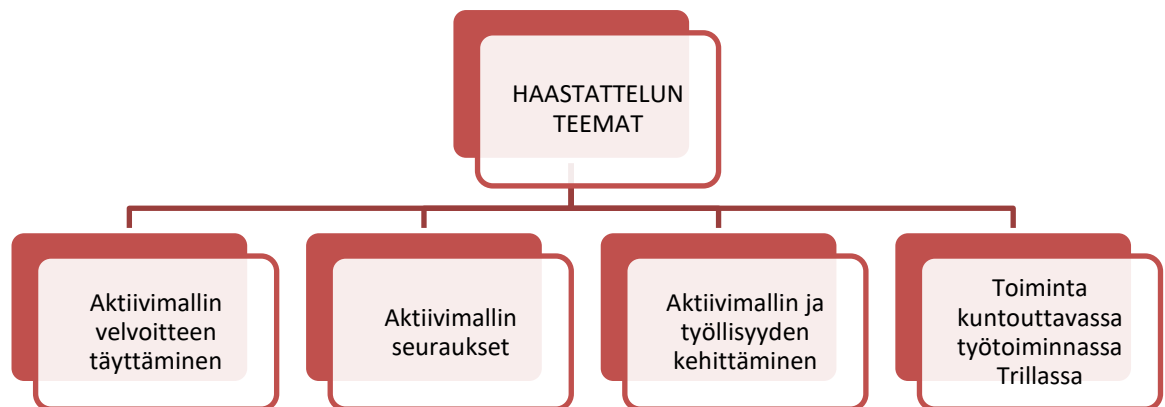
Palkkatukea myönnetään oppisopimuskoulutukseen, määräaikaiseen työsuhteeseen ja toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen sekä osa-aikaiseen työsuhteeseen, jos se edistää työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä. Palkkatukea voi saada työvoimakoulutuksen jälkeiseen työsuhteeseen tai tuettu työsuhde voi sisältää työvoimakoulutusta. (TE-palvelut d, [viitattu 9.9.2018].)

Palkkatuen ehtoja on kiristetty vuonna 2018. Palkkatuki on tarkoitettu ensisijaisesti henkilöille, joiden ammatillisessa osaamisessa on puutteita. Palkkatuetun työn pitää lisäksi parantaa henkilön ammatillista osaamista ja mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää myös silloin, jos palkkatuella työllistettävä on täyttänyt 60 vuotta ja hän on ollut työttömänä vähintään 12 kuukautta ennen tuen myöntämistä. (Visti, [viitattu 10.10.2018].)

Palkkatukea myönnetään yrityksille, yhdistyksille, säätiöille, seurakunnille, rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille, kunnille, kuntayhtymille sekä kotitalouksille. Työnantajan on maksettava työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai palkkaa, joka on kohtuullinen kyseisestä työstä. Palkkatuen määrän ja keston päättää TE-toimisto. Palkkatuetun työn pituuteen vaikuttavat työllistettävän henkilön työttömyyden pituus, ammatillinen osaaminen, toimintakyvyn, sairauden tai vamman vaikutus työsuoritukseen sekä työnantajan kanta asiaan. Jos työttömällä esimerkiksi on puutteita ammatillisessa osaamisessa, niin palkkatuen määrään ja keston vaikuttaa sen lisäksi työttömyyden kesto. Eli tuki on korkeampi ja kesto pidempi, mitä pitempään henkilö on ollut työttömänä. Palkkatuki on 30, 40 tai 50% palkkakustannuksista. Vuonna 2018 palkkatuen enimmäismäärä on 1400 euroa kuukaudessa, joka säädetään valtion talousarviossa. (TE-palvelut, [viitattu 9.9.2018].)

6 HAASTATTELUJEN TULOKSET

Haastattelun tulokset esitellään aineistosta nousseiden teemojen mukaan, jotka esitellään kuviossa 1. Esitän haastattelujen lainaukset kirjaimilla (T) ja (O). T tarkoittaa työtöntä haastateltavaa ja O tarkoittaa Trillan työntekijää/ohjaajaa. Työntekijät kertoivat haastattelussa asioita, joita he olivat kuulleet työttömiltä sekä omakohtaisia kokemuksiaan. Kyseessä on pieni kaupunki Kauhajoki, joten en käytä yksilöityjä tunnisteita haastateltavista, ettei ketään yksittäistä henkilöä tästä opinnäytetyöstä tunnisteta.

Kuvio 1 Haastattelujen teemat

Haastateltavat työttömät olivat Kauhajokelaisia, iältään 20–59 vuotiaita. Mukana oli neljä miestä ja neljä naista. Haastateltavista neljän koulutus oli peruskoulu tai keskikoulu. Lopuilla neljällä oli yhdestä kolmeen tutkintoa peruskoulun lisäksi. Viimeisimmät työttömyyden pituudet vaihtelivat kolmesta kuukaudesta kymmeneen vuoteen. Haastatelluista henkilöillä, joilla oli tutkintoja, oli määrällisesti enemmän päätöksiä kuin peruskoulupohjaisilla työttömillä. Haastatelluista vain peruskoulun tai kansakoulun suorittaneiden yhtäjaksoiset työttömyysajat olivat pidempiä kuin enemmän koulutetuilla. Haastateltuja Trillan työntekijöitä on kuusi henkilöä.

6.1 Työttömän aktiivimallin velvoitteen täyttäminen

Haastattelemistani työttömistä neljä täytti aktiivimallin velvoitteen olemalla kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa. Kahdeksasta haastateltavasta ensimmäisellä aktiivimallin tarkastelu-jaksolla eli tammi–maaliskuussa oli kuntouttavassa työtoiminnassa neljä henkilöä ja toisella tarkastelujaksolla eli huhti–kesäkuussa viisi henkilöä. Yksi haastateltavista ei ollut ensimmäisellä tarkastelujaksolla tammi–maaliskuussa pystynyt täyttämään aktiivimallin velvoitetta. Yksi haastatelluista oli ollut ensimmäisen tarkastelujakson aikana työkokeilussa ja yksi haastatelluista oli ollut palkkatuetussa työssä ja yksi oli ollut alkuvuonna 2018 koulutuksessa. Toinen tarkastelujakso oli vielä menossa haastattelujen aikaan. Yksi haastatelluista oli toisen tarkastelujakson aikana ollut viiden päivän kurssilla, joka täytti aktiivimallin velvoitteen. Toisen tarkastelujakson aikana huhti–kesäkuussa kaksi ei ollut vielä täyttänyt aktiivimallin velvoitetta. Toiselle heistä suunniteltiin työkokeilua, jolla hän mahdollisesti pystyy täyttämään aktiivimallin velvoitteen.

Joo, nyt puhuttiin työkokeilusta. (T)

Työntekijöiden haastatteluissa selvisi, että aktiivimallin velvoitetta oli täytetty pääasiassa kuntouttavalla työtoiminnalla. Sen lisäksi oli työkokeiluja ja joku oli mennyt myös töihin ilman palkkatukea tai työkokeiluja. Myös koulutukseen etenkin nuoret olivat hakeneet tänä keväänä aktiivisemmin. Työvoimapolitiittisia koulutuksia ei ollut Trillan työntekijöiden mukaan Kauhajoella lisätty, vaikka keskusteluissa mediassa näin oletettiin käyvän. On mahdotonta todistaa sitä, onko työllistyminen tapahtunut aktiivimallin aktivoinnin kautta vai onko työnhaku muuten tuottanut tulosta.

Ne, jotka on pajoilla, niin ne on pystynyt täyttämään sen hyvin, koska seki jo että on minimimäärän kuntouttavalla työtoiminnalla eli yksi päivä viikko neljä tuntia päivä, niin se riittää tähän aktiivimalliin, että, että tuota niin sillä lailla tietysti. (O)

Mä luulen, että jos sillä henkilöllä ne työllistymisen edellytykset on, niin ne on sitte ne työnhaut tuottanut tulosta, oli aktiivimallia tai ei. (O)

Aktiivimallin velvoitetta oli täytetty kuntouttavalla työtoiminnalla, työkokeilulla, palkkatuetulla työllä, koulutuksella ja kurssilla sekä saamalla työpaikan. Kukaan ei ollut täyttänyt velvoitetta yrittäjyydellä.

6.2 Työttömän aktiivimallin seuraukset

Haastateltavista vain yhdellä ei ollut aktiivimallin velvoite täyttynyt ensimmäisellä tarkastelu-jaksolla eli tammi-maaliskuussa, jolloin hänen korvauksensa laski 4,65 prosenttia. Toimeentulotuki kuitenkin korvasi hänen kohdallaan menetetyn rahamäärän. Kaksi haastateltavista ei ollut toisella tarkastelujaksolla eli huhti–kesäkuussa vielä pystynyt täyttämään aktiivimallin velvoitetta, mutta aikaa oli vielä jäljellä. Haastattelussa kysyttiin vaikutuksia talouteen, perheeseen, sosiaalisiin suhteisiin, harrastuksiin ja mielialaan. Osa työttömistä ja ohjaajista koki, että aktiivimalli kannustaa tai pakottaa tekemään jotain, etteivät tulot putoaisi. Osalle aktiivimallin velvoite oli aiheuttanut paineita ja stressiä. Alkuvuodesta aktiivimalli herätti kysymyksiä, mutta kun tieto lisääntyi ja aikaa kului eteenpäin, niin ajatukseen tottui, että tulot voivat pudota.

No, ei se ny oikeestaan vaikuttanu kyllä että. Ei se, on tottunu muutenki pienellä elämään, olemahan, niin ei se, ei se. No sittehän se oli vähä, että sitte ku vei toimeentulotukia Kelahan niin, sielä ne tuli vastahan, että. (T).

Kyllä tää on mulle ainaki tämä ennen aktiivimalliaki ollu aiva sama juttu, ettei se oo muuttunu miksikää. (T).

Tulee niin kauhee stressi niinku pelkästä jo miettimisestä näist, ett mitä pitäis kuukauden aikana tehdä, ettei sitä 4,65 prosenttii vietäs. (T).

Trillan työntekijät olivat huomanneet vaikutuksia etenkin henkiseen hyvinvointiin, mutta myös talouteen. He näkivät vaikutuksia olevan etenkin itsetuntoon ja ihmisarvoon. He kokivat, että lyötyä lyödään. Alkuvuodesta 2018 kysymyksiä siitä, mitä aktiivimalli tarkoittaa ja velvoittaa, oli tullut Trillan ohjaajille paljon. Aktiivimalli on

myös aktivoinut työttömiä kyselemään enemmän mahdollisuuksista täyttää aktiivimalli ja omaehtoisia yhteydenottoja alkuvuodesta oli tullut normaalia enemmän Tril-lan työllisyyspalveluihin. Työttömät ovat kyselleet jatkoa esim. kuntouttavalle työtoiminnalle aktiivisemmin. Etenkin nuoret olivat tänä keväänä hakeneet aktiivisemmin koulutuksiin, joka saattaa olla myös sattumaa. Työttömät ovat enemmän miettineet omaa tilannetta ja ottaneet selvää mahdollisuuksistaan, kuten esimerkiksi ennenaikaisesta eläkkeestä ja työkokeilusta.

Joo ja omanarvontuntoon, itsetuntemukseen, tälläseen ehdottomasti, Suuri tällaanen yhteiskunnan taholta koettu semmonen leima ja keppi. Että kyllä se on, silloin ku se tuli se aktiivimalli, niin kyllä jokaasella tapaamisella sitä asiaa sitte henkilön, ihmisen kans purettiin, niin että kyllä se, kyllä se koetaan niinku sellasena rangaistuksena. (O).

Se, että joskus vois miettiä, että voisko näiden asiooren nimiksi laittaa jonku muun, - - ku sieltä kelastaki sitte tulee asiakkaalle joku päätös, että sä et oo ny täyttäny aktiivimallia. Niin sehän tarkoittaa sitä, aha mä en oo ollu aktiivinen, mä oon siis ollu passiivinen. Että näitten nimeksi vois panna jonku neutraalin, niin sellanenki vois niinku palijo auttaa sitä asiaa. (O).

Tietysti ny, ku ajattelee näin jäläkeenpäin, on ehkä sillai, että eniten on tänä keväänä hakenu kyllä nuoret koulupaikkoohin, - - Voi toki olla sattumaaki, mutta huomattavasti enemmän on haettu koulupaikkoja mitä on ollu ennen. (O).

Työttömien raha on ollut pieni jo ennen aktiivimallin voimaan tuloa ja kaikki menot on jo siinä vaiheessa pudotettu minimiin. Harrastuksia työttömillä on vähän. Kun aktiivimallin velvoite ei toteudu ja rahamäärä laskee, niin todennäköisesti ei ole enää muuta keinoa kuin pudottaa menoja ruokarahoista.

Naispuolisilta oon kuullu sellaista huolta, että ovat sitten aatelleet, jos mies on työskäyvä, niin - - jollain naisasiakkaalla on sitte se perheen taloudellinen niinku rahajako sillälaila, että se nainen hoitaa siitä työmarkkinatuesta sen ruokamenot ja kaupaskäynnin ja sillä miehen palakalla sitte maksetaan laskut ja muut tällaset, että sitte on tavallaan nainen saattanut siinä kokea, että hän ei teekkää tarpeeksi sen perheen -- taloudellisten asioiden etehen. (O).

Ei ne kyllä harrasta yhtää mitää, ku on kyselly. (O).

Muiden ihmisten suhtautuminen työttömään työttömän aktiivimallin tulon jälkeen oli pääosin neutraalia, eikä työttömille ollut asiasta paljon puhuttu. Joitakin kommentteja he olivat saaneet. Osa työttömistä koki, että he ovat alempiarvoisia, kun eivät pysty täyttämään aktiivimallin velvoitetta ja osa koki myös, ettei kuntouttavassa työtoiminnassa olevaa lueta samaan kastiin työssä käyvien kanssa. Työttömyys myös yhdistää ihmisiä. Työttömän on helpompi puhua samojen ongelmien kanssa kamppailevalle. Myös ohjaajat olivat kuulleet muiden ihmisten suhtautumisesta työttömään.

Kyllähän työskäyvät sanoo, että ihan hyvä, että jotaki teiränki täytyy rahanne etehen teherä. (O).

En oo ensimmästäkää hyvää sanaa tästä aktiivimallista kuullu. (T).

Varsinki sillan alussa, ku sitä mediassa niin hirveesti toivotettiin niin, kyllähän siinä sellanen kahtiajakautumisen vaara on. Toisaalta sitte taas, että jos ystäväpiiris on muita työttömiä, niin tää on tietysti sellanen yhteinen asia ja sitte vapaa-ajallaki niiden ihmisten kesken voi purkaa sitä sitte siinä keskenään, että sillä voi olla sitte siinä mieles positiivisia vaikutuksia, että hitsaannutaan jotenki siinä sitte samalle puolelle. (O).

Ne, joilla on se vakityöpaikka, kyllä se suhtautuminen yleensä on siinä, että jos sä tää Trillassa oot töissä, niin katotaan vähä alaspäin. Että hankkisit sinäki töitä periaatteella. Ku ei oo itse joutunu kokemaan sitä työttömyyttä. Useimmiten tämä on se asenne. (T).

6.3 Työttömän aktiivimallin ja työllisyyden kehittäminen

Sekä työttömät että Trillan ohjaajat toivoisivat enemmän sitä, ettei työtöntä rangais-taisi, vaan aktiivisuudesta palkittaisiin jotenkin. Enemmän pitäisi olla porkkanaa kuin keppiä. Pitäisi olla usko siihen, että ihmiset aktivoituvat enemmän positiivisuudella kuin negatiivisuudella. Sekä työttömät että Trillan ohjaajat ovat sitä mieltä, että ihminen haluaa tehdä töitä, kun vain löytyy se oikea paikka.

Jos ollu aktiivinen hakemahan työpaikkoja, niin niin, että vaikei oo tärpänny, niin ei silti menettäsi sitä, toisin ku sellaset, jotka ei ha-kenu ensimmästäkää paikkaa. (T).

Mun mielestä ainaki, jos aina uhataan ottaa pois, niin se ei kyllä yhtää aktivoi ihmistä. (Naurua) Mun mielestä se on suoraan sanottuna pi-miästä paikasta kotosin. Mä tykkään, että porkkana on aina, houkutte-lee ihmistä enempi, ku piiska. (T).

No, mä sanon kauniiksi lopuksi sen, että sitte jos aktiivimalli jatkuu, ja sitä meinataan käyttää, että niinhän se pitää olla, että jokainen, joka aktivoituu, esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun, niin hänen täytyy saada siitä tuntuva korotus, ylläpitokorvaus, jos ei sitä ny tuplata tai näin, mutta siis jotain rahaa siltä aktiivisuuspäivältä. (O).

Työttömät ja ohjaajat toivovat enemmän tukea ja tsemppausta työnantajalle, jotta työnantajalla olisi mahdollisuus ja velvollisuuskin palkata työntekijä töihin. Lisäksi he toivovat, että syntyisi sellaisiakin työpaikkoja, jotka eivät vaatisi asiantuntijaa. Heidän mielestään kiinteistöjen ja ulkoalueiden kunnossapito voisivat olla tällaisia töitä. Yrityksille he toivovat verotuksellisia helpotuksia, jos he palkkaavat työttömän. Työpaikkojahan on olemassa ja myös sellaisia, jotka eivät vaadi koulutusta, mutta työ ja työttömät eivät kohtaa.

Se on huono systeemi, että siinä pitää työntantajakki velvoittaa sitte ottamahan, ku ihminen tuloo kysymähän. (T).

Ku sä pääset oikeeseen työpaikkaan tai sulla on toive saada oikiasti se työpaikka, ettei vaan käytetä kuukauden verran hyväksi ja sitte vaihdetaan taas uudet, niin semmonen systeemi, että sulla ois oikiasti todellisuudessa mahdollisuus saada se työpaikka, Se on niinku, sem-monen systeemi, se on mun mielestä ihan hyvä. (T).

Yritykset ja työnantajat tarttee sitä tsemppausta ja tukee siihen, että niitä työpaikkoja pystytään luomaan ja etenki semmosia työpaikkoja, jotka ei oo asiantuntijatyötä. Ennemmin sitä, että kannustettais. (O).

Trillan työntekijät ja kaksi työtöntä toivat esiin, että työttömien joukossa on paljon myös niitä, joilla on jokin terveyden rajoite tai työkyky ei muuten ole parhaimmillaan

sekä niitä, joilla eläkeikä on jo lähellä. Aktiivimallin toteuttaminen voi myös haitata työttömän pitkän tähtäimen suunnitelmaa työllistymiseen. Työttömälle itselleen on henkisesti raskasta kerta toisensa jälkeen todistaa, ettei ole kunnossa ja silti on pyssyttävä työttömien joukossa.

Mun työkuuntani ei oo enää, on niinku tosi huono. No, sitte pitää ha-
keutua vaan sille eläke ja pitää alakaa se rumpa, monehen kertahan
juosta tuola toristamas, että kyllä muhun sattuu. Se on aika turhautta-
vaa. (T).

Son se että -- teherähän joku suunnitelma, että nyt sä meet tänne ja
käyt ensi tän koulutuksen - - meet tänne vähä työkokeeluhun ja siitä
sitte lähet tänne. Ja sitte se ihminen ilmoottaaki, että no ku tuli se ak-
tiivimalli, - - mä menin ny tänne Sollille siivoomaan. Et, ei sun sinne pi-
täny mennä, ku meillä oli tää suunnitelma. - - se niinku, se rikkoo taas
sitä ajatusta, -- että ihminen kehittää itteensä -- johonki suuntaan sitä
omaa työelämäänsä, että joskus sitte ollaan siellä mihin tavotellaan,
niin sitte työhistoriasta tulee tällasta pirstaleista. Siellä on niitä osa-
töitä, pätkätöitä sitä sun tätä sen takia, että täytetään tätä aktiivimallia.
- - (O).

Viisi työtöntä kertoi siitä, ettei ihmistä saisi rangaista pienestä tienaamisesta. Esi-
merkkinä he kertoivat Kelan tuet tai ulosoton. He kokivat myös sen ongelmaksi, että
rahan tuloon tulee katko, jos lähtee välillä töihin. Sen jälkeen työtön joutuu odotta-
maan rahaa, ja sitä ei monenkaan työttömän talous kestä.

Monilla, joilla on esimerkiksi maksuhäiriö, monilla työttömällä varsin-
kin, niitähän on tosi paljon. Elikkä on ulosotossa sitten, niin tota seki
sitte, kun meet töihin ja sitte ulosotto rupeaaki ottamaan sulta omi-
ansa. Niin käteen jää saman verran, ku että sä oot työttömänä ja käyt
täälä Trillassa esimerkiksi. Se on yks juttu kans, mikä ei niinku kan-
nusta millää lailla ihmisiä niinku hakemahan töitä. (T).

Pitäs olla sellasilla, jotka tähän aktiivimalliin niinku osallistuu, niin pi-
täis olla jotenki esimerkiksi korkeemmat ne Kelan, ne rajat, ett pystyis
sitt niinku vähäsen tekemään, ettei heti tosiaan rokotettais toisesta
päästä, ett ku siinä ei rahallisesti sitte tienaa, päinvastoin siin sit ottaa
niinku takapakkia rahallisesti, että jos ne kaikki etuudet niinku lähtee
ja putoo ja ett ei, ei tää millään tavalla siis kannusta työttömiä tää koko
aktiivimalli mun mielestä. (T).

Työttömät kokivat myös, että on eri asia asua seudulla, jossa ei julkinen liikenne toimi. On pakko olla auto, joka aiheuttaa lisäkuluja talouteen. Jos työttömällä ei ole autoa, niin hänen on hankala lähteä täyttämään aktiivimallin velvoitetta. Trillan työntekijät toivoivat, että aktiivimallin veloitteen täyttämiseen tulisi lievennyksiä. Jos työtön on uravalmennuksessa tai jossain muussa säännöllisen palveluksen piirissä, joka tähtää työllistymisen edistämiseen, pitäisi se hyväksyä aktiivimallin veloitteen täyttämiseen.

Ohjaajat kertoivat siitä, että heidän mielestään työttömän aktiivimalli on tehty niitä varten, jotka ovat työkykyisiä, mutta joilla ei jostain syystä ole halua lähteä töihin. Suurin osa työttömistä on tavallisia ihmisiä. Työttömistä osa on ikääntyneitä, osalla on jokin sairaus tai työkyvyn rajoite ja heillä on eläkehaku vireillä. Lisäksi on nuoria, jotka eivät ole vielä päässeet alkuun tyourallaan. He ovat valmistuneet koulusta, eivätkä halua muuttaa paikkakunnalta. Aktiivimalli toimii heidän kohdallaan huonosti, he tarvitsevat erilaista tukea. Työttömän aktiivimalli ei palvele heitä.

6.4 Toiminta kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa

Kuntouttavaa työtoimintaa työttömät pitivät kaikki hyvänä asiana. Sen koettiin tuovan elämään rytmiä, sosiaalisia suhteita, ja se estää ihmistä jäämstä yksin kotiin. Kaikki olivat kokeneet, että Trillassa saa tietoa kysymällä ja kysymättäkin. Päivittäin työvuoron aluksi käydään läpi tiedotettavat asiat ja asiakkaan mieltä painavat asiat.

Kyllä se tämäki antaa kuitenkin sellaista sisältöä tähän viikkohon. (T).

Kyllä täältä saa ihan kaikennäkööstä, ku vaan osaa aukaasta suunsa ja kysyä. (T).

Mä oon ainaki täälä, tää on niin kiva paikka. (T).

Kyllä nämä mun mielestä täälä ihan hyvin ohjaa ja neuvoo. (T).

Vähä näköö ihmisiä joo, muuten pitää mennä johonki kapakkahan (naurahdus). -- Tää on aika hyvä sen puoleen, jotta ei kyllä niskan takana ei kyllä kytätä. (T).

Kela oli alkuvuodesta 2018 lähettänyt kaikille työttömille kirjeen työttömän aktiivimallista ja Kauhajoen kaupungintalolla oli myös järjestetty tiedotustilaisuus työttömän aktiivimallista. Asiakkaat kaipaavat tukea verkossa täytettäviin hakemuksiin ja tietoa siitä, mitä vaihtoehtoja heillä on täyttääkseen aktiivimallin ehdot. Näihin asioihin he mm. saavat apua Trillassa. Työntekijät kokevat, että heidän tehtävänsä on tsemppaaminen ja kannustaminen, jolla he voivat nostaa asiakkaan itsetuntoa ja uskoa itseensä. Trillan työntekijä kertoi, että työttömälle pitää antaa aikaa, huomiota ja arvostusta.

Kyllähän sitte meidän tehtävä on myös se semmonen tsemppaaminen ja itsetunnon nostattaminen sillä lailla ja kannustaminen näin, että varsinkin sitte tossa kun se joillain asiakkailla on sitte, ovat vähä pahoittaneet mielensä koko aktiivimallista, että tavallaan sitte siihen suodattamiseen, että siitä nyt vain eteenpäin. (O).

AHA-ilmiö pitää olla aina. Elikkä aikaa, huomiota ja arvostusta. Niin, se että nytku tää aktiivimalli tuli, niin tää on niin tyytävä, niin nythän meidän asiakkaat tarvitsevat viä enämpi sitä. Että he ei kyllä koe ittiänsä arvokkaaksi ihmisiksi tällä hetkellä ja varmahan meidän palvelus, niin meillä AHA-ilmiö toimii hyvin. (O).

Kuntouttavassa työtoiminnassa pyritään tekemään oikeaa työtä, jotta työtön saisi työkokemusta. Se ei riitä, että tulee paikalle ja lähtee pois. Työtön oppii uusia taitoja esimerkiksi metallipajalla, jos on aikaisemmin tehnyt työkseen puutöitä. Työttömät saavat ajankohtaista tietoa esimerkiksi työttömyydestä, työllistymisestä, työkoekielusta ja palkkatuesta. Trillassa voidaan tehdä myös työkyvyn arviointia.

Työ on siinä pääasias, mutta sitte se oheistoiminta tulee siinä ihan samaan aikaan pakosta, on ne meidän yhteiset kokoontumiset, joka päivääset kokoontumiset ja sitte. (O).

Siinä sitte kumminki saarahan kaikki kuulumiset ja tieronannot annettua ja myös sitä yleistä keskustelua. Sehän se tärkein on, että se on vähä niinku semmonen oksennussanko aamulla, että sitä pahaa olooa saa purkaa, jos sitä on. Mutta täytyy sanoa, ettei meidän asiakkailla aina sitä pahaa olooa oo, mutta joku asia mietityttää. (O).

Lisäksi työttömille on ollut tarjolla liikunnallisia tuokioita, kuten keppijumppaa, sauvakävelyä, kuntosalia, uimista, frisbeegolfia ja laskettelua. Yleensä siellä on pidetty joulujuhla ja kevätjuhla, joihin asiakkaat ovat yhdessä työntekijöiden kanssa tehneet ohjelmaa. Yhteisöllisyys koetaan yhtä tärkeäksi kuin muu tekeminen, jota voidaan luoda esimerkiksi omaa ohjelmaa juhlaan luoden. Trillassa käy myös vierailijoita, joita on ollut mm. yrityksestä, terveydenhoitaja ja kokemusasiantuntijoita.

Ja sitte meillä on ollu perinteenä, -- niin meillä on aina ollu joulujuhla ja sitte näin kevään kesän korvalla niin, kevätjuhla, mihinkä asiakkaat yhyres meirän kans on tehny ohojelman. Sielä on ollu ihan kaharenki tunnin ohojelmaa, että tämmöstä. Mun mielestä se on yhtä tärkeetä kuin se pajalla tehtävä työ. (O).

Sitte ku on siä omalla pajalla, on sen oman pajan porukan jäsenenä sen muutaman tunnin, mitä on. Jokku kerran viikos, jokku usiammin kerran, se on hirveen tärke, tärke juttu sellaanen, että kuulut johonki ja sä oot osa jotain porukkaa, kun ihminen on kumminki, niin mä uskon ainaki, että laumaeläin. Sillälaila, että tuota sen ei oo hyvä olla yksin kovin yhtäjaksoisesti. (O).

Tärkeää on se, että ihminen lähtee kotoaan johonkin. Kun työttömät tulevat kuntouttavaan työtoimintaan, he kuuluvat johonkin ryhmään ja he ovat osa jotain porukkaa. Yhteisöllisyyttä syntyy kuntouttavassa työtoiminnassa Trillassa yhdessä työskennellen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työttömyysturvan aktiivimalli tuli voimaan 1.1.2018. Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda esiin työttömyysturvan aktiivimallin vaikutuksia työttömän elämään. Haastatteluissa selvisi, että haastatelluista työttömistä vain yksi ei ollut ensimmäisenä tarkastelujaksona täyttänyt työttömyysturvan aktiivimallia. Muut olivat täyttäneet velvoitteen kuntouttavalla työtoiminnalla, työkokeilulla, palkkatuetulla työllä ja työvoimapoliittisella koulutuksella. Yrittäjyydellä kukaan ei ollut täyttänyt työttömyysturvan aktiivimallin velvoitetta. Kauhajoella oli kesäkuussa 2018 melkein 200 ihmistä kuntouttavassa työtoiminnassa, joten suurin osa täyttää työttömyysturvan aktiivimallin velvoitteen kuntouttavalla työtoiminnalla.

Vain yksi haastatelluista oli kokenut työttömyysturvan alenemisen 4,65 prosenttia. Hänellä toimeentulotuki korvasi menetyksen. Haastatelluista ei kukaan kokenut toimeentulon menetyksiä, mutta tieto ja pelko mahdollisesta tulojen alenemisestä aiheutti paineita, stressiä ja epätietoisuutta työttömälle. Osa haastatelluista työttömistä koki yhteiskunnan leimaavan heitä muita ihmisiä huonommaksi. Myös työntekijät olivat huomanneet aktiivimallin velvoitteen vaikuttavan työttömän itsetuntoon ja omanarvontuntoon. Etenkin alkuvuodesta 2018 työttömyysturvan aktiivimalli aiheutti paljon kysymyksiä, koska aktiivimalli tuli nopeasti voimaan, eikä edes ammatillisilla ollut tarkkaa tietoa asiasta. Työttömät ovat tottuneet elämään pienillä tuloilla ja monikaan heistä ei harrasta mitään. Korvauksen pudotessa menetetty rahamäärä on jostain säästettävä ja usein ei ole muuta säästökohdetta kuin ruoka. Tulojen menetystä enemmän vaikutusta haastattelujen perusteella oli työttömän itsetuntoon, kokemukseen omasta ihmisarvosta ja mielialaan. Toisella tarkastelujaksolla eli huhti–kesäkuussa työttömyysturvan aktiivimallin vuoksi Suomessa sai alennettua etuutta 150 000 ihmistä (Blencowe, [viitattu 15.8.2018]). Aktiivimalli koskee siis todella montaa ihmistä henkilökohtaisesti. Sekä ansiopäivärahaa että työttömyysetuutta saavien etuus alentui sitä yleisemmin, mitä vanhemmasta etuuden saajasta oli kysymys (Kela d, [viitattu 15.10.2018]).

Etenkin Trillan työntekijät, mutta myös osa haastatelluista työttömistä toivoi työttömiä kannustettavan enemmän. Työttömyysturvan aktiivimalli koettiin piiskana ja

keppinä. Ellet täytä työttömyysturvan aktiivimallin velvoitetta, se tekee sinusta passiivisen ja kuulostaa negatiiviselta, aktiivimallille kaivataan neutraalimpaa sanaa. Työttömyysturvan aktiivimalli on kuitenkin aktivoinutkin työttömiä. Työttömät ovat kyselleet enemmän mahdollisuuksiaan täyttää työttömyysturvan aktiivimallin velvoitetta ja ottaneet itse selvää mahdollisuuksistaan. Työttömille eivät olleet työssä käyvät juurikaan kommentoineet työttömyysturvan aktiivimallia ja työttömien velvoitetta täyttää sen ehdot. Työttömät kokevat kuitenkin, että työssä käyvät ajattelevat olevan hyvä, kun työttömätkin joutuvat jotakin korvauksensa eteen tekemään. Työttömyys toisten työttömien kanssa on yhdistävä tekijä ja he voivat keskenään puhua työttömyyteen liittyvistä asioista ja se lisää heidän välillä yhteenkuuluvuutta.

Työttömät kaipaavat positiivista kannustusta huomattavasti enemmän. Osallistumisesta aktivointiin pitäisi maksaa tuntuva korvaus, että se kannustaisi jatkamaan. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta maksetaan päiväkorvaus, joka on yhdeksän euroa ja mahdolliset matkakulut (L 2.3.2001/189). Työttömyysturvan aktiivimallin velvoitteen täyttämiseen pitäisi hyväksyä se, että työtön on yrittänyt täyttää velvoitteen, vaikka ei siinä onnistuisikaan. Sekä Trillan työntekijät, että monet työttömistä olivat sitä mieltä, että työnantajaa pitää kannustaa rahallisesti ottamaan työtön töihin. Työttömät kokevat negatiivisena sen, että työpaikkoja ei ole tullut lisää, mutta heidän pitäisi siitä huolimatta löytää töitä. Yrittäjille he toivoivat esimerkiksi verohelpotuksia, jos he työllistävät työttömän. Työttömät toivovat löytyvän työpaikkoja, joissa ei tarvita asiantuntijaa. Kaikki tietävät, että tällaisia töitä on ja ehkä tulevaisuudessa niihin saadaan työllistettyä työttömiä. Kansalaistyö voi olla tällaista työtä tulevaisuudessa. Kansalaistyöt ovat töitä, jotka eivät vaadi ammattitaitoa, mutta ovat välttämättömiä tai tärkeitä tehdä (Kuronen. 2018, 397–404). Työttömät toivovat myös sitä, että työpaikan saadessaan heiltä ei heti otettaisi pois esimerkiksi Kelan tukia. Ylärajan pitäisi olla korkeampi, että kannattaa ottaa väliaikainen työ. Se voisi kannustaa etsimään töitä enemmän, kun tietää, ettei heti menetä tukea.

Työttömien joukossa on myös ihmisiä, jotka tarvitsevat yksilöllisempää palvelua. Monilla työttömillä on terveydellinen tai toimintakyvyn rajoite, joka estää työssä käynnin. Lisäksi on lähellä eläkeikää olevia työttömiä, ja he työllistyvät nuoria heikommin. Heikko koulutus vaikuttaa myös työllistymiseen ja heille pitäisi löytää omanlainen polku työelämään. Heille pitäisi suunnitella muuta toimintaa, koska he vievät työllisyyspalveluissa paikan ehkä joltakin muulta, jolle palveluista voisi olla

enemmän hyötyä. Alueelliset erot pitäisi myös ottaa huomioon työttömyysturvan aktiivimallin velvoitteessa. Tällaisia ovat esimerkiksi pitkät välimatkat, työpaikkojen määrä ja laatu alueella.

Kuntouttavan työtoiminnan lain tarkoitus on parantaa pitkään työttömänä olleen henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla ja parantaa edellytyksiä osallistua työvoimapalveluihin. Pitkään työttömänä olleelle henkilölle laaditaan aktiivointisuunnitelma työllistymisedellytyksien ja elämänhallinnan parantamiseksi. Näitä pyritään parantamaan esimerkiksi kuntouttavalla työtoiminnalla. (L 2.3.2001/189.) Tanskassa tehdyn arvion mukaan aktivointipolitiikka ei ole vaikuttanut työllisyyden kasvuun odotetusti, eikä sillä ole ollut kansantaloudellista merkitystä. Lupaavampia tuloksia on syntynyt yhteistyöstä yritysten kanssa. (Karjalainen. 2011, 239.)

Kuntouttava työtoiminta koetaan mielekkäänä. Kuntouttavassa työtoiminnassa käydään kolmesta kuukaudesta jopa kahteen vuoteen yhteen menoon ja yhtenä – neljänä päivänä viikossa. Siinä ajassa tutustuu uusiin ihmisiin ja heille muodostuu yhteisiä asioita. Yksilön osallisuuteen kuuluu myös tasavertainen osallistuminen ja vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden tunne syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä ja voi vaikuttaa yhteisössä (THL a, [viitattu 20.10.2018]). Kuntouttava työtoiminta tuo elämään rytmia, rohkeutta, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja uusia tuttavuuksia ja lisäksi se estää syrjäytymistä, koska ihminen ei jää yksin kotiin. Ihmiselle henkilökohtaisesti näillä on suuri merkitys, vaikka työpaikkaa kuntouttavan työtoiminnan tai muun aktivointipolitiikan kautta ei aina löydykään.

8 POHDINTA

Työttömän aktiivimallin valitsin opinnäytetyöni aiheeksi sen ajankohtaisuuden ja sen mediassa saaman suuren huomion vuoksi. Aihe oli mielessäni yhtenä aiheena alusta saakka miettiessäni opinnäytetyön aiheita. Tarvitsin yhteistyökumppanin, jonka kautta tavoitan työttömiä. Olin yhteydessä Kauhajoen aikuissosiaalityöhön ja sain sitä kautta yhteystiedot Trillaan, joka järjestää työllisyyspalveluita. Työllisyys tai työttömyys ovat merkittävä asia aikuisen ihmisen elämässä. Lähes kaikki toivovat löytävänsä mieleisensä työn. Työllisyys on myös yhteiskunnallisesti tärkeä asia. Ihmiset täytyy saada töihin ja maksamaan veroja sekä ansaitsemaan toimeentulonsa itselleen ja perheelleen, eikä ihmisen saisi elää pitkään sosiaaliturvan varassa. Yhteiskuntamme ei kestä kasvavia sosiaalialan menoja ja se on yksi syy siihen, että Suomessa on menossa sosiaali- ja terveysalan uudistus.

Kuntouttavassa työtoiminnassa on paljon työttömiä, esimerkiksi kesäkuussa 2018 Kauhajoella oli hieman alle 200 työtöntä kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuntouttava työtoiminta on tärkeää, sillä se katkaisee työttömyyden, tuo elämään rytmin ja ehkäisee syrjäytymistä. Kuntouttava työtoiminta ei riitä työllistymiseen, vaan se kaipaa jotain jatkoa työttömälle työllisyyden saavuttamiseen. Työllisyyspalveluita järjestävät tahot tarvitsevat lisää keinoja auttaa työtöntä. Uusia keinoja tarvitaan myös sellaisten työttömien työllistämiseen, joilla on terveydellisiä rajoitteita. Esimerkiksi työnantajat tarvitsevat tukea siihen, että he voivat työllistää myös toimintakyvyltään rajoitteellisen ihmisen.

Työttömyysturvan saamiseen liittyy aina myös velvollisuuksia, kuten työttömyysturvan aktiivimalli. Työllisyys- ja aktivointipolitiikan juuret ovat 1800-luvulla. Välillä työttömyysturvan vastikkeellisuutta/velvollisuutta on kevennetty ajan ollessa parempi. Tänä vuonna työttömyysturvan velvollisuuksia on lisätty ja lisää velvollisuuksia on tulossa mahdollisesti jo vuoden 2019 alusta. Työttömille on tulossa omatoimisen työhaun malli eli aktiivimalli 2. Työttömiltä vaaditaan siinä aktiivisempaa yhteydenottoja työnantajiin ja heidän on raportoitava siitä säännöllisesti. Heitä uhkaa karenssi, jos he eivät täytä velvollisuuttaan. Tämä kuulostaa rangaistukselta, mutta aktivoivilla toimilla on muukin tarkoitus, vaikka ei työllistyminen heti onnistuisikaan.

Sillä pyritään estämään työttömän syrjäytyminen ja sillä edistetään yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja sosiaalisia suhteita.

EU ohjaa suosituksillaan työvoimapolitiikkaa, mutta jäsenmaat ovat itse vastuussa työllisyyspolitiikastaan. Muut maat, kuten myös Suomi, kuuntelevat ja seuraavat suosituksia sekä muiden maiden kokemuksia. Tanskassa on aikaisemmin ollut 271 kuntaa ja niitä on vähennetty 98:aan kuntaan. Suomessa on noin 300 kuntaa ja tarkoitus on, että tulevaisuudessa on 18 maakuntaa. Tanskassa on alhainen irtisanomissuoja, johon tällä hetkellä (lokakuussa 2018) Suomessa pyritään. Näissä asioissa Suomi on siis seuraamassa Tanskaa. Iso-Britanniassa maksetaan työvoimapalvelujen tuottajalle vain, kun työtön osallistuu sijoittuu työhön ja pysyy töissä. Maksu on sitä korkeampi, mitä vaikeampi työllistettävä on. Seuraako Suomi myös tässä asiassa muita maita? Suomessa olisi hyvä rohkeammin kokeilla erilaisia tapoja tai reittejä työllistymiseen. Tekemätöntä työtä on, mutta pitäisi keksiä keino, jolla hoidetaan työt niin, että niistä myös maksetaan palkkaa.

Lait, asetukset ja aktivointipolitiikka muuttuvat ja sosiaali- ja terveysalan uudistukset ovat menossa. Tulevilla sosionomeilla ja jo sosiaalialalla olevilla työntekijöillä on suuri vastuu saada kaikki tiedot haltuunsa, niin että he pystyvät auttamaan ja kulkemaan työttömän tai muun avun tarpeen olevan henkilön rinnalla. Jokaisen kansalaisen osallisuutta yhteiskunnassa on vahvistettava yksilölliset tarpeet huomioiden. Työttömien lisäksi on myös muita ihmisiä, jotka haluaisivat tehdä työtä, kuten kehitysvammaiset. Suurin osa työttömistä ja vammaisista pystyvät tekemään jotain työtä. Haluaisin nähdä sen päivän, jolloin kaikki työtä haluavat saavat sitä tehdä.

Vuosi on kohta täynnä työttömyysturvan aktiivimallin käytöstä ja kokemuksia on syntynyt. Oma opinnäytetyöni kertoo siitä vain pienen tarinan. Jokaisen tarina on ihmiselle itselleen merkittävä. Toivon, että päättäjät muistavat ihmisen yksilöllisyyden ja kehittävät palveluja niin, että jokaiselle työttömälle suunnitellaan hänelle sopivat palvelut. Kannustimet toimivat ihmisen pystyessä toteuttamaan niitä. Ellei hän pysty siihen, ne muuttuvat rangaistukseksi. Opinnäytetyöni kysymyksiä voi käyttää missä tahansa paikkakunnalla sellaisenaan tai opinnäytetyöni aihetta voi jatkaa. Koke-musta ja tietoa työttömyysturvan aktiivimallista on jo ensi vuonna enemmän ja tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin voisi tulla aivan erilaisia vastauksia. Vastaukset myös eri paikkakunnilla olisivat ehkä erilaisia. Aktiivimalli 2 eli omaehtoisen

työhaun malli on ehkä tulossa ensi vuonna voimaan ja esimerkiksi siitä voisi tehdä jatkotutkimuksen.

Opinnäytetyön tekeminen minulle ensikertalaisena oli kasvattava prosessi. Vahvuutenani koen olevan sen, että pystyn luomaan itselleni aikataulun, josta myös pidän kiinni. Kokemattomuuteni näkyi siinä, etten heti ymmärtänyt opinnäytetyön eri osien vaadittavaa sisältöä. Ohjauksessa asiat selkiytyivät ja pyrin kuuntelemaan ohjausta ja korjaamaan asiat. Aineiston hankinnan kuvittelin aluksi vaativan sekä haastatteluja että kyselyn. Haastatteluja litteroidessa vasta ymmärsin, kuinka paljon sain tietoa. Kyselyä en tehnyt. Koen oppineeni etenkin aktivointipolitiikasta paljon. Luin teoriatietoa alkuvuodesta lähtien, mutta tein tulososion ensin. Teoriaosa oli helppo aloittaa, koska olin koko ajan työtä tehdessä miettinyt aiheita valmiiksi. Lähteiden käyttö oli minulle haasteellista, enkä kirjoittanut niitä alusta asti oikein, kuten suositeltiin. Lopuksi oli kova työ kirjoittaa lähdeviittaukset ja lähdeluettelo oikein, mutta olin kyllä huolellisesti tallentanut lähdetiedot. Opin paljon tutkimuksen tekemisestä ja osaan tämän jälkeen katsoa muiden tekemiä tutkimuksia uudella tavalla.

LÄHTEET

- Arnkil, R & Spangar, T. 2018. Työvoimapalvelujen kokonaiskuvaa kansainvälisessä kehyksessä. Teoksessa: J, Kajanoja. (toim.) Työllisyyskysymys. Helsinki: Into Kustannus Oy, 239, 249.
- Björklund, L. & Hallamaa, J. 2013. Miten kannustaa ihmisiä työmarkkinoille eettisesti ja kestävästi? Teoksessa: V, Karjalainen & E, Keskitalo. (toim.) Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 150.
- Blencowe, A. 14.8.2018. [Verkkosivu]. Yle uutiset. Tuoreet tilastot paljastavat: Vain joka kymmenes aktiivimallin leikkuriin joutunut aktivoitui. [Viitattu 24.8.2018] Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-10351413>
- Cronberg, T. 2010. Uuden työn politiikka. Vilna: Siltala.
- Eskola, J. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: R, Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 209–212, 219–221.
- Eur-Lex. Europa. EU. 26.7.2018. [Verkkosivu]. Council Decision of 15 July 2008 on guidelines for the employment policies of the Member States (2008/618/EC). [Viitattu 20.10.2018]. Saatavana: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2008/618/oj>
- Findikaattori. 23.10.2018. [Verkkosivu]. Työttömyysaste. [Viitattu 23.10.2018] Saatavana: <https://findikaattori.fi/fi/34>
- Finlex. Oikeusministeriö. [Verkkosivu]. 11.10.2018. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. [Viitattu 8.9.2018]. Saatavana: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uud. p. Jyväskylä: Tammi.
- Hämäläinen, K. 2013. Aktivointipolitiikan talouspoliittiset tavoitteet, tulokset ja merkitys yhteiskunnassa. Teoksessa: V, Karjalainen & E, Keskitalo. (toim.) Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 173, 176.
- Karjalainen, V. & Keskitalo, E. 2013. Mitä on aktivointi ja aktiivipolitiikka. Teoksessa: V, Karjalainen & E, Keskitalo. (toim.) Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 7.

- Karjalainen, V. 2011. Aktiivisen sosiaalipolitiikan ristiriitainen tehtävä. Teoksessa: E, Palola & V, Karjalainen. (toim.) Sosiaalipolitiikka. Hukassa vai uuden jäljillä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 236, 239.
- Karjalainen, V. 2013. Työttömän palvelujärjestelmän aktivoituminen. Teoksessa: V, Karjalainen & E, Keskitalo. (toim.) Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikka Suomessa. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 110–113.
- Kela a. Kansaneläkelaitos. 7.4.2017. [Verkkosivu]. Oikeus työttömyysetuuteen. [Viitattu 10.10.2018] Saatavana: <https://www.kela.fi/oikeus-tyottomyysetuuteen>
- Kela b. Kansaneläkelaitos. 29.8.2018 [Verkkosivu]. Peruspäiväraha. [Viitattu 10.10.2018] Saatavana: <https://www.kela.fi/peruspäiväraha>
- Kela c. Kansaneläkelaitos. 16.2.2018. [Verkkosivu]. Työmarkkinatuki. [Viitattu 10.10.2018] Saatavana: <https://www.kela.fi/työmarkkinatuki>
- Kela d. Kansaneläkelaitos. 14.8.2018. [Verkkosivu]. Joka kymmenes työtön aktivoitui, kun aktiivimalli leikkasi etuutta. [Viitattu 15.10.2018] Saatavana: https://www.kela.fi/ajankohtaista-henkilöasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/joka-kymmenes-tyoton-aktivoitui-kun-aktiivimalli-leikkasi-etuutta
- Keskitalo, E. 2013. Tavoitteena aktiivinen kansalaisuus. Teoksessa: V, Karjalainen & E, Keskitalo. (toim.) Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikka Suomessa. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 50.
- Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: R, Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. p. Keuruu: PS-kustannus, 73–76.
- Koistinen, P. 2014. Työ, työvoima & politiikka. Tampere: Vastapaino.
- Koivisto, A. 20.3.2018 [Verkkosivu]. Entinen työtön Anu, 48 sai heti kaksi työtä. [Viitattu 24.8.2018] Saatavana: <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/24416-kotona-oli-mukavaa-entinen-tyoton-anu-48-sai-heti-kaksi-tyota-ja-sanoo-ylelle-suorat>
- Kuronen, T. 2018. Kansalaistyö. Teoksessa: J, Kajanoja. (toim.) Työllisyyskysymys. Riika: Into Kustannus Oy, 397–404.
- L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki.
- L 2.3.2001/189. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta.

- Laine, T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia. Teoksessa: R, Valli. (toim.) Ikku-noita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 29.
- Lindström Jari. 28.6.2018. [Verkkajulkaisu]. Omatoimisen työnhaun malli. [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: https://www.slideshare.net/TEM_esitykset/omatoimisen-tyonhaun-malli
- Mielenterveysseura. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Työttömyys voi aiheuttaa epävarmuutta. [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-elamantilanteet/tyottomuus-voi-aiheuttaa-epavarmuutta-elamaan>
- Ministry of Labour and Social Policy. 21.1.2016. [Verkkosivu]. European and national strategic documents and national employment policy. [Viitattu 20.10.2018] Saatavana: https://www.mlsp.government.bg/ckfinder/userfiles/files/politiki/zaetost/nacionalni%20planove%20za%20deistvie%20po%20zaetostta/NEAP_2016.pdf
- OECD. Organisation for Economic Co-operation and Development. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Active Labour Market Policies. [Viitattu 22.10.2018]. Saatavana: www.oecd.org/employment/activation.htm
- Pakarinen, J. 2018. Työttömyys osallisuuden ja toimintakyvyn menetyksenä. Teoksessa: J, Kajanoja. (toim.) Työllisyyskysymys. Riika: Into Kustannus Oy, 195–197, 200–201.
- SAK. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö. 15.2.2018. [Verkkosivu]. SAK ehdottaa aktiivimalliin jarrua, leikkuri leikkaa, vaikka ohjeet puuttuvat. [Viitattu 25.8.2018] Saatavana: <https://www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/sak-ehdottaa-aktiivimalliin-jarrua-leikkuri-leikkaa-vaikka-ohjeet-puuttuivat>
- Sihto, M. 2018. Aktiivinen työvoimapolitiikka. Teoksessa: J, Kajanoja. (toim.) Työllisyyskysymys. Helsinki: Into Kustannus Oy, 81.
- Stm a. Sosiaali- ja terveysministeriö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kuntouttava työtoiminta. [Viitattu 24.08.2018]. Saatavana: <https://stm.fi/tyottomuysturvan-aktiivimalli>
- Stm b. Sosiaali- ja terveysministeriö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Työttömyysturvan aktiivimalli. [Viitattu 8.9.2018]. Saatavana: <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>
- Teittinen, P. Julkaistu 8.10.2018. [Verkkosivu]. Hallitus ja oppositio kannattavat lakia, mutta eivät ehdi laittaa sitä eteenpäin – Työttömät siksi vaarassa menettää sata euroa kuussa. [Viitattu 10.10.2018] Saatavana: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005855987.html>

- TE-palvelut a. Työ- ja elinkeinopalvelut. 4.1.2018. [Verkkosivu]. Aktiivimalli, usein kysyttyä. [Viitattu 24.8.2018] Saatavana: <http://toimistot.te-palvelut.fi/uusi-maa/aktiivimalli>
- TE-palvelut b. Työ- ja elinkeinopalvelut. 9.1.2018. [Verkkosivu]. Jos jäät työttömäksi. [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakilalle/jos_jaat_tyottomaksi/tyottomyysturva/index.html.
- TE-palvelut c. Työ- ja elinkeinopalvelut. 20.6.2018. [Verkkosivu]. Työkokeilun käytännöt ja säännökset. [Viitattu 9.9.2018]. Saatavana: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html
- TE-palvelut d. Työ- ja elinkeinopalvelut. 2.8.2018. Palkkatuki. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.9.2018]. Saatavana: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/index.html
- THL a. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 6.11.2018. [Verkkosivu]. Eriarvoisuus, hyvinvointi ja osallisuus. [Viitattu 8.11.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- THL b, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 6.11.2018. [Verkkosivu]. Syrjäytyminen ja osallisuus. [Viitattu 6.11.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/talous-ja-politiikka/elinolot/syrjaytyminen-ja-osallisuus>
- THL c. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 6.11.18. [Verkkosivu]. Työttömyys ja työttömyyden vähentäminen yhteiskunnallisena tavoitteena. [Viitattu 6.11.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/talous-ja-politiikka/elinolot/tyottomyys>
- THL d. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. [Viitattu 8.9.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja>
- Tiainen, P. 2018. Suomen työvoimapolitiikan kehityksen pääpiirteet. Teoksessa: J, Kajanoja. (toim.) Työllisyyskysymys. Helsinki: Into Kustannus Oy, 220–222, 224, 226.
- Toivonen, T. 19.1.2018. [Verkkosivu]. Yle uutiset. Aktiivimalli näkyy työttömän kukkarossa ja työkkärin arjessa- päivärahaa voi joutua odottamaan viikkoja, jopa kuukausia. [Viitattu 24.8.2018] Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-10026715>
- Tpy. Valtakunnallinen työpajayhdistys Ry. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Työpajatoiminta Suomessa. [Viitattu 14.6.2018] Saatavana: <https://www.tpy.fi/tools/tyopajatoiminta-suomessa/>
- Trilla. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: <http://www.trilla.fi/palvelukeskus/pages/fi/trilla.php>

TYJ. Työttömyyskassojen yhteisjärjestö. 4.1.2018. [Verkkosivu]. Ansiopäivärahan suuruus. [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: http://www.tyj.fi/fin/ansiopaiva-raha/paivarahan_suuruus/

Valtioneuvosto. 18.5.2018. [Verkkosivu]. Hallituksen toimintasuunnitelma 2018–2019. [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160963/27_Hallituksen%20toimintasuunnitelma%202018-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Visti, M. TE-toimisto. Uudenmaan palkkatukiyksikkö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Palkkatuki. [Viitattu 14.10.2018]. Saatavana: <https://www.taidonpolku.fi/valiutyomarkkinatoimijat/22-25.1-2018-pidettyjen-valiutyomarkkinatoimijoiden-tilaisuuksien-materiaali-palkkatuki-ja-sen-vaikuttavuus/>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset työttömille

Liite 2. Teemahaastattelun kysymykset ohjaajille

Liite 3. Tutkimuslupa

Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset työttömille

TEEMAHAASTATTELU TYÖTTÖMILLE

TAUSTATIEDOT

- Sukupuolesi ja ikäsi?

- Mikä on koulutustaustasi?
 - Peruskoulu/ Keskikoulu/ Kansakoulu
 - Jokin kurssi
 - Toinen aste, ammattikoulu, ammattitutkinto tms.
 - Korkeakoulu
 - Ylempi korkeakoulu

- Työttömyyden pituus?
 - Nyt yhtäjaksoisesti
 - Viimeisten viiden vuoden aikana
 - Elämäsi aikana

TEEMA 1 AKTIIVIMALLIN VELVOITTEET

- Oletko pystynyt täyttämään aktiivimallin velvoitteen ensimmäisellä tarkastelu-jaksolla (tammi-maaliskuu) ja toisella tarkastelu-jaksolla (huhti-kesäkuu)?
 - Kyllä
 - En
 - Velvoite ei koske minua

- Miten olet täyttänyt aktiivimallin velvoitteen ensimmäisellä (65vrk) ja toisella tarkastelu-jaksolla?
 - Kurssi tai koulutus
 - Miten ohjautuit kurssille tai koulutukseen?
 - Kuntouttava työtoiminta
 - Mitä teet kuntouttavassa työtoiminnassa?
 - Millaisena koet kuntouttavan työtoiminnan?
 - Työ (18h / 65vrk)
 - Millaisella työllä?
 - Millaisena koit sen?
 - Haluaisitko sinne uudelleen?
 - Yrittäjyys
 - Millaisella yrittäjyydellä?

- Oletko työllistynyt aktiivimallin kautta pidempiaikaisesti? Esim. pitkä sijaisuus?

- Mitä tapahtui, jos/kun et pystynyt täyttämään aktiivimallin velvoitetta? (-4,65%)

TEEMA 2 AKTIIVIMALLIN SEURAUKSET

- Mitä seurauksia työttömän aktiivimallin veloitteella on ollut elämääsi?
 - Talouteesi?
 - Harrastuksiisi?
 - Perheeseesi?
 - Ystäviisi?
 - Sosiaalisissa suhteissasi muihin ihmisiin?
 - Mielialaasi?
 - Johonkin muuhun, mihin?

- Millaisena koet muiden suhtautumisen työttömään?

- Mitä apua, tukea, ohjausta tai neuvontaa haluaisit Trillan ohjaajilta työttömän aktiivimallin veloitteen täyttämiseen?

- Tai työnhakuun yleensä/ työllistymismahdollisuuksien parantamiseen?

- Mitä apua, tukea, ohjausta tai neuvontaa haluaisit muilta työvoimaviranomaisilta työttömän aktiivimallin veloitteen täyttämiseen?

- Mitä mieltä olet työttömän aktiivimallista?

TEEMA 3 AKTIIVIMALLIN KEHITTÄMINEN

- Miten sinun mielestäsi työtöntä tulisi aktivoida?
- Mitä kehittäisit työttömän aktiivimallissa?
- Mitä kehittäisit työllisyydessä ja/tai työttömyydessä?
- Mitä muuta haluat kertoa työttömyyteen liittyen?

Liite 2. Teemahaastattelukysymykset ohjaajille

TEEMAHAASTATTELU TRILLAN OHJAAJILLE/ TYÖLLISYYSJOHTAJALLE/ PALVELUPÄÄLLIKÖLLE

TEEMA 1 AKTIIVIMALLIN VELVOITTEEN TÄYTTYMINEN

- Miten työttömät ovat pystyneet täyttämään aktiivimallin velvoitteen?
- Millaisella toiminnalla työttömät ovat täyttäneet aktiivimallin?
- Millaisia töitä he ovat saaneet?
- Millaisia kurssia tai koulutuksia he ovat käyneet aktiivimallin täyttääkseen?
- Ovatko työttömät täyttäneet aktiivimallin velvoitetta yrittäjyydellä?
- Millaisia eroja aktiivimallin velvoitteen täyttämisenä on ollut ensimmäisen ja toisen tarkastelu-jakson välillä?

TEEMA 2 AKTIIVIMALLIN SEURAUKSET

- Millaisia seurauksia aktiivimallin velvoitteella on mielestänne työttömän henkiseen hyvinvointiin?
- Millaisia seurauksia aktiivimallin velvoitteella on mielestänne työttömän taloudelliseen tilanteeseen?
- Millaisia seurauksia aktiivimallin velvoitteella on mielestänne työttömän sosiaalisiin suhteisiin?
 - perheeseen?
 - ystäviin?
 - muihin ihmisiin?
- Millaisia seurauksia aktiivimallin velvoitteella on mielestänne työttömän harrastuksiin?
- Miten aktiivimalli on aktivoinut työttömiä?
- Miten aktiivimalli on vaikuttanut työttömien työllistymiseen?
 - Kokonaan työllistymiseen?
 - Työllistyminen esim. pitkään sijaisuuteen?

TEEMA 3 PALVELUT TYÖTTÖMÄLLE

- Mitä muutoksia työttömän aktiivimalli on tuonut teidän toimintaanne?
- Mistä työttömät ovat saaneet apua aktiivimallin veloitteen täyttämiseen?
- Millaisia muutoksia mielestänne on tullut palveluihin työttömän aktiivimallin seurauksena?
- Millaisia muutoksia mielestänne on tullut palveluntuottajiin tai heidän tarjontaansa aktiivimallin seurauksena?
- Millaisia palveluita, apua, ohjausta tai neuvontaa mielestänne työttömät kaipaavat aktiivimallin veloitteen täyttämiseen liittyen?

TEEMA 4 AKTIIVIMALLIN KEHITTÄMINEN

- Mitä mieltä olet työttömän aktiivimallista?
- Miten haluaisit työttömän aktiivimallia kehitettävän?

Liite 3. Tutkimuslupa

Kirjallinen suostumus tutkimuksen tekemisestä työttömille

Suostumus tutkimuksen tekemiseen työttömille Kauhajoella koskien työttömien aktiivimallin seurauksia.

Olen Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi opiskelija Pia Ontto-Panula.

Kerään opinnäytetyötäni varten tietoa työttömän aktiivimalliin liittyen, sen seurauksista sinun elämääsi ja aktiivimallin velvoitteen toteutumisesta. Kerään myös tietoa sinun toiveistasi siitä, miten Kauhajoella voitaisiin aktiivimallin edellytyksiä paremmin toteuttaa, mitä apua, neuvoja ja ohjausta kaipaisit. Kerään aineistoa haastatteleamalla 8 työtöntä sekä Trillan ohjaajia. Olen kiinnostunut etenkin siitä, mitä sinä työttömänä ajattelet aktiivimallista ja mitä se on tuonut sinun elämääsi.

Aineistoa kerätään 11.6-30.6.2018 välisenä aikana. Tarvitsen sinulta suostumuksen haastatteluun sekä näiden tulosten käyttämiseen opinnäytetyössäni. Tiedot käsitellään luottamuksellisesti, eivätkä henkilötiedot tule näkyviin opinnäytetyössäni.

Annan suostumuksen

Allekirjoitus.....

Nimenselvennys.....

Käsittelen saamaani aineistoa luottamuksellisesti

Allekirjoitus.....

Nimenselvennys.....

Aika ja paikka.....